

m.a. boelgakov

toneelbewerking van alain pringels

de meester en margarita

*of
onderaan
de berg valt
de duisternis eerst...*

Personages

De Meester, Michail (of Bouton)

Margarita

Behemoth

Berlioz *de redacteur*

Niko *schrijver*

Woland, Satan

Pilatus

Jezus

Azazello

Koroviev

Mattheus de Leviet

Centurion

Koor

Varkenskop

Een verpleegster

Een psychiater

Een bankier

Ezelskop

Schapenkop

Kamelenkop

deel 1

ondergang van een schrijver

Scène 1.

Duisternis. Uit het duister verschijnt een naakte man. In zijn ene hand houdt hij een brief, in de andere een envelop. Hij stapt, de brief lezend, traag naar zijn werktafel. Op de werktafel ligt een stapel papier: het handschrift. Ook op de tafel enkele lege flessen wodka.

Michail lezend

...ontvingen wij uw aanvraag voor...

...ten behoeve van een ontwikkelingstraject...

...voor een tekst...

...de commissie is positief...

...de ambitie helder en overtuigend...

...ondanks het enthousiasme...

...daarom besloten uw aanvraag niet te honoreren...

Hij neemt het handschrift van tafel. Kijkt er naar. Bladert het even door. Glimlacht en gooit het dan hoog in de lucht. Hij kijkt naar de sneeuwvui van vallende bladeren. Er vallen meer bladzijden uit de lucht dan hij heeft omhoog gegooit. Hij kijkt

*naar de bladeren
en lucht.*

michail De nacht biedt troost.

Dat is een ware waarheid.

Als ik wakker word en verstijfd van de kou op mijn kop krab, lijkt het alsof het iets lichter is geworden daarbinnen in mijn schedel.

De commissie is hard maar rechtvaardig.

Is het 'ik' dat schrijft hetzelfde ik als het 'ik' dat de brief leest?

Onderaan de berg valt de duisternis eerst.

Wat neergeschreven werd, kan nooit meer vernietigd worden.

Schreef ik ooit.

Belachelijk!

Is het niet schandalig mijn leven ook maar één minuut te rekken?

Hij maakt met één ruwe beweging de tafel vrij. Alles valt op de grond. Hij maakt van de brief een prop papier. Hij stopt de prop in zijn mond. En blijft zo liggen in de hoop dat hij sterft...

Scène 2.

Uit dezelfde duisternis verschijnt een dubbelzinnige figuur. Lenig als een jonge kat. Het gezicht van een bejaarde vrouw. Uit haar grijze haar steken twee beweeglijke zwarte katten-oren. Ze draagt een roze kamerjas met daaronder een sexy slaapkleed waar het lichaam van een jonge vrouw komt doorpiepen. Over haar schouder hangt een lederen vintage damestas. Daarin zit een zilveren colt. Aan haar hand een grote plastic nachtemmer (daarin zit, onzichtbaar nog, het hoofd van Berlioz, de redacteur). Haar naam is Behemoth, Russisch voor nijlpaard. De nijlpaardpoes veegt lenig en sexy met handen en voeten, en haar hele lichaam, de gevallen bladeren bijeen. Ze stopt de bladeren in de damestas. Ze doet dit met veel gevoel voor dans en ritme. Als ze hiermee klaar is gaat ze onder de werktafel liggen. Opgekruld als een poes, met de damestas als hoofdkussen en de nachtemmer, die ze als een teddybeer omarmt.

Geluid van een spinnende kat.

Scène 3.

De redacteur Berlioz en de dichter Niko zitten op een geïmproviseerd bankje. Beide figuren deppen voortdurend het zweet van hun gezicht. Ze drinken een blikje goedkope abrikozenfrisdrank. Ze hebben de hik. Ze zitten daar alsof ze ergens op wachten.

Stilte.

berlioz De straten zijn leeg.

Spreek nooit met onbekenden
zei mijn moeder altijd.

niko Geen kat te zien.

berlioz Een spookstad.

niko Een verschroeide stad.

berlioz Wat een hitte.

niko Wat een dorst.

Ik begrijp er niets van.

Achter hen verschijnt een grote schaduw: de schaduw van Woland.

niko Dat café.

Met dat lege terras.

Geen spuitwater.

Geen bier.

Enkel dit.

berlioz Abrikozensap.

Berlioz kijkt achterom en ziet de schaduw.

Hij schrikt en kijkt meteen voor zich uit.

De schaduw verdwijnt.

niko Niet gekoeld!

Je ziet zo bleek.

berlioz Heb je dat gezien?

niko Heb ik wat gezien?

berlioz Ik zag... ik weet niet wat ik zag.

Een man of een kat.

Ik weet het niet.

niko Een schaduw.

berlioz Heel groot.

Door de hitte denk ik.

niko Je handen beven.

berlioz Door de hitte denk ik.

niko Door de hitte.

Niko wuift Berlioz wat koelte toe met zijn hoed.

Het licht dimt.

Stilte

Het geluid van een spinnende kat. Behemoth rekt zich uit en krult zich terug slapend op.

niko Een zonsverduistering.

berlioz Sst! Luister...

Het gaat beginnen.

Ik had het met jou over dat boek.

niko Dat boek over Jezus?

berlioz Ja.

Ik heb zijn verzoek tot publicatie afgewezen.

niko Voldeed het niet aan de vereiste kwaliteit?

berlioz Jawel.

Ik vind de tekst goed.

Maar de kwestie is of de tekst geschikt is voor ons publiek.

De opdracht was: een dichtwerk met antigodsdienstige strekking.

niko En daar ging hij mee akkoord?

berlioz Zijn eerste schetsen waren veelbelovend.

Maar in het uiteindelijke handschrift kwam Jezus springlevend uit

de verf. Als een Jezus die ooit echt bestaan had op deze

ondermaanse plek. Het was wel een Jezus met snode

karaktertrekken. *snuit luid zijn neus* Ik wil dat jij het handschrift

bekijkt en herschrijft. De vraag of Jezus goed of slecht was doet er

niet toe. Als maar duidelijk is dat Jezus nooit bestaan heeft en dat

alle verhalen over zijn persoon verdichtfels zijn.

niko Weet hij dat?

berlioz Natuurlijk weet hij dat.

Maar dat is niet wat hij schreef.

niko Ik bedoel weet hij dat jij mij vraagt zijn boek te herschrijven?

Ze komen bij de werktafel waar de meester naakt op ligt met een prop papier in zijn mond.

niko Leeft hij nog?

Berlioz luistert naar het hart van de meester.

berlioz Zijn hart klopt als een op hol geslagen paard.

Berlioz haalt de prop uit de mond en bekijkt het papier.

niko Een afscheidsbrief?

berlioz De brief van onze redactie.

Berlioz neemt de brief en bekijkt die vluchtig. Hij gooit de brief op tafel.

berlioz Hij is gek geworden.

niko Of liefdesverdriet.

berlioz Hij heeft zich bezopen.

niko Waar breng je hem naartoe?

berlioz Een ontwenningsskliniek.

niko Is dat nodig?

berlioz Zuiplap.

Wakker worden.

Hij slaat op de wangen van de meester.

Word wakker!

Haal wat water.

Niko neemt een fles van de grond en giet die leeg op het gezicht van de meester. Die wordt proestend wakker.

berlioz Zoek iets om aan te trekken.

De meester gaat rechtop zitten.

michail Waar is Jeruzalem?

berlioz Ver weg.

Rustig maar.

Het komt goed.

Waar is je handschrift?

Niko brengt een lange regenjas en hangt die over de meester zijn schouders. Berlioz en Niko leiden de meester weg.

michail Waar breng je me naartoe?

niko Een dokter.

berlioz Zoek het handschrift.

niko Zijn handschrift is nergens te vinden.

michail Nee niet naar een dokter.

Mijn kat.

Wie zorgt er voor mijn kat als ik weg ben?

berlioz Heb jij een kat?

Ik wist niet dat jij een kat had?

niko Werd hij beroofd?

berlioz Beroofd?

Hoezo?

niko Het handschrift is weg.

berlioz Welke duivel zou dat willen stelen?

Hij heeft het waarschijnlijk zelf vernietigd.

Niko en Berlioz brengen de meester weg.

Enkel het geluid van een spinnende kat.

Scène 4.

Behemoth komt vanonder de tafel. Met een aansteker steekt ze de brief in brand en warmt haar pootjes. In het schijnsel van de brandende brief verschijnt Margarita.

Margarita loopt naar de tafel en dooft het papier.

Behemoth blaast als een kat naar Margarita en verdwijnt.

Margarita kijkt naar het verbrande papier. Ze leest enkele regels.

Ze kijkt om zich heen. Ze bukt zich en raapt een paar vergeten bladzijden van het handschrift op. Ze bekijkt de bladeren en verstoppt ze in haar kleding.

margarita Michail?

Uit het duister verschijnt een man. Hij draagt een duur maatpak, Italiaanse snit, een borsalino en een wandelstok met een gouden knop in de vorm van een geeuwende aap.

woland Margarita?

margarita Wie ben jij?

woland Margarita...

margarita Waar is Michail?

woland Bedoel je de vorige huurder?

margarita Vorige huurder?

Dit is zijn appartement.

woland Was zijn appartement.

Nu is dit mijn woning.

Woland, aangenaam.

Hij steekt zijn hand uit, maar Margarita gaat daar niet op in.

margarita Waar is Michail?

woland Niet bij zijn geliefde

zoveel is duidelijk.

margarita Waar is hij?

Heb jij het handschrift?

woland Dat heeft hij verbrand.

margarita Handschriften branden niet.

woland Dat schreef hij, ja.

Ik ken het werk van uw man.

margarita Hij is niet mijn man

woland Alles kan branden, Margarita.

Handschriften.

Romans.

Schrijvers.

Kunstenaars.

Alles brandt.

Vroeg of laat.

margarita Waar is het handschrift?

woland Ik heb het niet.

margarita Kunstenaars zijn de stem van een generatie.

woland Een generatie die te stom is om zelf het woord te nemen?

Woland komt langzaam naar Margarita. Zij blijft als gehypnotiseerd staan. In haar rug nadert Behemoth. Woland gooit zijn stok als een Fred-Astaire-imitator naar Behemoth. Woland neemt Margarita's

hand, ten dans. Zijn andere hand legt hij om haar middel. Behemoth vleit zich tegen Margarita's rug. Margarita nu dus ingesloten tussen twee dansende figuren. Langzaam laat ze zich meesleuren in de sensuele bewegingen van Woland en Behemoth. De handen van Behemoth glijden nu in het kleed van Margarita. Ze steelt de resterende papieren van Michails handschrift en geeft die aan Woland. De dans valt stil, maar de muziek gaat door. Woland leest de tekst.

margarita Dat is...

woland Ik weet wat dit is.

'In een bloedrood gevoerde witte toga...'

Pontius Pilatus.

Kom je daarvoor naar hier?

Voor wat er op deze pagina staat?

Of kom je voor wat hij in je vagina schreef?

Behemoth gooit de wandelstok terug naar Woland en ontbloot met een vingervlugge beweging Margarita's buik. Woland wijst met zijn wandelstok naar de buik die hij bijna aanraakt. Er schijnt een licht uit de stok waardoor er een fel rood lichtje over Margarita's huid zweeft.

woland Dat bloedblauwe vlammetje diep in je buik.

Een stompje nog.

Een wormpje.

Kronkelend nog in jouw vocht.

Een darmpje dat leven wil.

Ik weet het.

Weet hij het al?

Margarita's ogen schieten vol.

woland Ach hij weet het nog niet.

Wou je het hem vertellen?

Ze weet het nog niet

Je weet nog niet of je het hem wilt vertellen.

Wil hij het niet?

Of wil jij het niet?

Woland geeft haar de papieren terug.

Margarita wil weggaan. Maar Behemoth blijft voor haar staan.

behemoth *met een keldergatstem*

Wass will das Weib.

*Woland grijpt Margarita en duwt haar voorover. Hij drukt zijn
geslacht in haar. Behemoth geeft Woland een brief. De brief legt
hij op haar rug.*

woland 'Je leven weegt op mij als een schaduw.

Een gewicht dat mij platdrukt.

Gereduceerd tot amoëbe van jouw wil.'

margarita Waar heb je...?

woland Wat zoek je bij hem?

Een gewicht dat je platdrukt?

*Woland stoot diep in haar. Ze schreeuwt het uit. Behemoth legt
een tweede brief op haar rug.*

woland 'Je liefde verstikt me.

Leven met jou is mezelf verbannen.'

Jouw woorden aan hem.

Vind je het lekker verstikt te worden?

Platgedrukt?

Na elke zin stoot Woland diep in haar. Alsof hij haar vrucht er langs boven uit wil duwen. Margarita schreeuwt.

margarita Ik hou van hem.

Ze kokhalst. Woland laat haar los. Margarita zakt snikkend op de grond. Haar handen op haar buik.

woland Je kunt het altijd laten weghalen.

Veel succes.

Zorg dat je op je afspraak bent. *verdwijnt*

margarita Welke afspraak?

Margarita keert zich om maar merkt dat ze alleen is. Ze praat tegen de ongeboren liefdesvrucht.

Heb je pijn?

Rustig maar.

Jij bent mijn bloem.

Ga niet weg.

Blijf in mijn warmte wonen

en lach de zon tegemoet

die je zal omarmen.

Ik hou van je.

Zoals ik van hem hou.

En van zijn schrijven

dat een vraag is om verbanning.

Hoe bij hem te blijven

als zijn schrijven een verbanning is

naar armoede?

Van alle mannen die om me heen vliegen
als strontvliegen.

Mijn vader voorop.

Mijn echtgenoot.

Vrienden.

Buurmannen.

De slager.

De bakker.

Altijd klaar staand met een hitsige opmerking
die mij vernedert tot een hete teef.

Ja.

Tot een gewillige amoebe.

Wiens ogen zich alleen richten
op mijn kut
die ze fanatiek willen opsluiten
of boertig willen omploegen.

Van al die mannen
is hij de enige die niet sprak
over maagdelijkheid.

Trots.

Vlag.

Eer.

Vaderland.

Geld.

Kerk.

Oorlog.

Politiek.

Over liefde.

Is hij de enige

die alles wou opofferen

voor één klein moment

van eeuwige liefde.

Hij mijn liefde.

Mijn gijzelaar.

Mijn martelaar.

Hij die in mij

een nieuw leven spijkerde

met zijn zaad

een liefdesbrief in mijn bloed schreef.

Ik kan niet bij hem blijven.

En ik kan hem niet verlaten.

Mijn zonde

die een zon in mij plantte.

Wat gaan we doen?

Zal ik van je houden?

Margarita neemt de brieven en stopt ze onder haar kleding op haar buik.

Lees!

En leer hem kennen.

Ze wil weggaan maar... Het geluid van een varken. Margarita luistert.

Scène 5.

Wanneer Margarita weg wil, staat ze oog in oog met Pilatus en Jezus.

margarita Michail is er niet.

pilatus Is die man hier niet?

margarita Bedoel je die Wo...

jezus en pilatus ...lund! Woland!

margarita Hij was er.

jezus We kennen alles uit het hoofd.

margarita Waar hebben jullie het over?

pilatus Wil je het zien?

jezus Tuurlijk wil ze dat. Ja toch?

margarita Wat?

jezus Ze wil het zien.

pilatus Doen we het?

margarita Wat?

jezus We doen het.

pilatus Ga zitten.

Pilatus schuift een stoel naar Margarita.

Terwijl Jezus de werktafel opzij duwt.

pilatus Ga zitten en kijk.

Pilatus springt bovenop de tafel.

pilatus 'Leid de beklagde voor.'

jezus Ik ben er al.

pilatus Sst!

Heb jij het Joodse volk opgeroepen de Joodse Tempel te vernietigen?

jezus Goede man, geloof me...

pilatus U noemt mij goede man? Iedereen in Jeruzalem noemt me een verschrikking.

En terecht.

Centurion!

Deze man noemt mij een goede man.

Neem hem mee en maak hem duidelijk hoe hij me moet aanspreken.

Behemoth verschijnt geflankeerd door een groep Romeinen. Jezus wordt meedogenloos in elkaar geslagen. Slapstick. Behemoth danst er omheen van vreugde. Margarita kijkt verveeld toe.

centurion Je zegt Hegemoon tegen een Romeinse stadhouder.

Begrepen?

Of moeten we je nog eens in elkaar slaan?

Jezus wordt terug voor Pilatus geleid.

pilatus Naam?

jezus Hegemoon.

pilatus Ik ken mijn naam.

Doe je niet dommer voor dan je bent.

Je naam?

jezus Bedoel je mijn naam?

behemoth *fluistert* Jezus.

jezus Ik weet het wel!

pilatus Je naam?

jezus Jezus van Nazaret.

pilatus Verblijfplaats?

jezus Ik zwerf.

pilatus Landloper dus.

Een bedelaar.

jezus Ik trek van stad naar stad.

pilatus Heb je verwanten?

jezus Niemand.

pilatus Dus... jij wilt de tempel verwoesten en anderen daartoe aanzetten?

jezus Nooit Hegemoon, ik heb nooit iemand aangezet zoiets onzinnigs te doen.

pilatus Leugenaar.

Er zijn getuigen.

Die hebben verklaard dat je mensen ophitste.

jezus Ik zei dat de tempel van het oude geloof zou instorten.

Dat was een metafoor.

Mijn woorden werden fout uitgelegd.

pilatus Door wie?

jezus Mattheus, de belastinginner.

Mattheus, de Leviet

Hij hoorde me spreken.

Hij gooide al zijn geld weg en volgt me sindsdien als een hond en schrijft onophoudelijk.

pilatus Een belastinginner die schrijver wordt?

Hoe waagt een bedelaar, een zwerver als jij, het op de markt
het volk toe te spreken.

Een opstand te veroorzaken door over de waarheid te beginnen.

jezus De waarheid is dat u op dit moment barstende hoofdpijn
hebt.

En aan de dood denkt...

Allen kijken naar Margarita.

jezus ...en dat u niemand meer vertrouwt.

pilatus Ze is in slaap gevallen.

jezus Maak haar wakker.

pilatus Mevrouw!

behemoth Margarita!

Margarita wordt wakker.

jezus U vond het maar niks?

margarita Ik...

jezus Zullen we stoppen?

margarita Die schrijver?

pilatus Welke schrijver?

jezus Matteus de Leviet, de voormalige belastinginner?

margarita Speelt hij een belangrijke rol in het stuk?

jezus Dat weten we niet.

margarita Hoe dan?

pilatus Het stuk is nog niet af.

margarita Maar jullie kennen het toch uit jullie hoofd?

jezus Niet helemaal.

pilatus Nee, niet helemaal.

jezus Het einde kennen we nog niet.

pilatus Dat is nog niet geschreven.

behemoth Speel verder! Ga verder!

Pilatus!

‘Dus jij houdt vol...’

pilatus Dus jij houdt vol dat je nooit iemand hebt aangezet om de tempel te verwoesten?

Margarita Welke tempel?

behemoth De Joodse tempel!

jezus Ik zeg u, Hegemoon, nooit!

pilatus Zweer je dat het zo is?

jezus Waarbij moet ik zweren?

pilatus Je leven.

Bedenk dat je leven aan een zijden draadje hangt.

jezus Daarin vergist u zich.

pilatus Ik kan uw levensdraad doorsnijden.

jezus U vergist zich opnieuw.

pilatus Ik kan je ter dood veroordelen, net als ik met Barabas deed.

jezus Ik ken die goede mens niet.

pilatus Noem jij iedereen een goede mens?

jezus Ja.

margarita En die schrijver?

Gebeurt er iets met die schrijver?

pilatus De belastinginner?

jezus Die gaat dood.

margarita Dood?

jezus Uiteindelijk gaan we allemaal dood.

pilatus We weten nog niet welke rol de schrijver in dit verhaal speelt.

jezus Onze schrijver heeft nog veel werk.

margarita De belastinginner?

behemoth Genoeg!

Weg! Ga weg!

Ze jaagt Pilatus en Jezus en de Centurion weg.

Uiteindelijk gaan we allemaal dood.

Ook schrijvers gaan dood.

Vergeet uw afspraak niet.

verdwijnt

margarita Mijn afspraak?

Het geluid van een varken. Margarita luistert.

Scène 6.

Een figuur met een varkenskop verschijnt. Margarita wordt geblinddoekt. De varkenskop en zijn groep kornuiten spelen blindemannetje met haar. Behemoth verschijnt in de groep. Hij blijft stilstaan tot Margarita hem te pakken heeft. Behemoth leidt haar handen naar zijn nachtemmer. Hij opent het deksel. Margarita's handen tasten in de nachtemmer. Ze haalt er het hoofd van Berlioz, de redacteur, uit de nachtemmer. Iedereen blijft jolig blindemannetje spelen totdat Margarita met haar vrije hand haar blinddoek afrukt. Ze schrikt en laat het hoofd vallen. Stilte. Enkel het geluid van een spinnende kat. Het koor kijkt toe.

behemoth Ben je niet blij?

Ken je hem niet?

Ze pakt het hoofd en bekijkt het.

Hij kijkt zo gek.

Bij welke gedachte zou zijn hoofd uitgevallen zijn?

Wat zou het laatste geweest zijn waaraan hij dacht?

Worst?

Een stijve pik?

Een naakte vrouw?

Gewillig en nat?

Het uur van de dag?

Ken je hem?

margarita Nee.

behemoth Berlioz.

margarita De redacteur.

Ze moet bijna kotsen.

behemoth Hij heeft jouw schrijvertje pijn gedaan.

Hij heeft vele schrijvertjes pijn gedaan.

Dat is nu eenmaal wat mensjes doen

als men ze macht geeft.

Anderen pijn doen.

margarita Heb jij hem?

behemoth Ik?

Nee.

Daar had hij mij niet voor nodig.

Hij struikelde voor een aankomende tram.

Ik zag het gebeuren.

Niets meer aan te doen.

Ze stopt de kop terug in de nachtemmer.

Ik zou het hoofd terug bij zijn lichaam kunnen brengen.

Een lichaam dat zonder hoofd in een kist wordt gelegd...

Dat is maar niks.

Zal ik het doen?

Kop en staart terug verenigen?

Lijkt me een goed idee.

Wat vind jij?

margarita Ja doe dat.

Waar wacht je nog op?

behemoth Ik ben er zo aan gehecht geraakt.

Aan die varkenskop.

Doe je blinddoek aan.

Doe hem af en ook hij verliest zijn kop.

Het koor sluit, zingend, Margarita langzaam in.

koor Doe je blinddoek om.

Doe je blinddoek om.

Doe je blinddoek om!

Scène 7.

Uit een verblindend wit licht komt de meester aangestrompeld. Hij heeft een dwangbuis aan. De meester ziet Margarita.

michail Margarita!

margarita Michail?

michail Margarita...

margarita Waar ben je?

michail Hou me vast.

Michail komt bij Margarita. Margarita betast zijn lichaam, zijn gezicht.

margarita Michail!

Margarita kust Michail. Lang.

Michail zakt op zijn knieën. Hij is alleen.

michail Mijn hoofd.

Mijn hoofd.

Naalden in mijn schedel.

Ik schaam me in mijn hoofd.

Ik kruip er diep in weg.

Weg van de wereld.

Weg van mensen.

Een kleine ijsrilling kruipt over mijn rug.

Als een spin.

Ze zuigt zich in mijn nek.

Spuit een zacht gif
dat koortsig door mijn lijf stroomt
in mijn aders.
Hamers op mijn slapen.
Mist in mijn voorhoofd.
Ik wil niet ziek worden.
Als ik maar niet ziek word.
Alles is mij vreemd.
Wat is het goed in de mist.
Margarita?
Waar ben je?
Mijn huis.
Een klif en de zee.
Een schelp.
Leeg.
Mijn boeken kijken mij wazig aan.
Ik slaap op een tapijt van aangespoelde gedachten.
Mijn hoofdkussen is hard als steen.
Ik wil niet opstaan.
Ik wil niet wakker worden.
Ik wil slapen.
Alles brand van de koorts.
Ik mag me niet laten gaan.
Morgen bevrijd ik me.
En ga ik weg.
Naar Parijs of Londen.

Moskou of New York.

Trieste en jaloerse gedachten kruipen op mijn huid.

Als luizen bijten ze zich vast.

Ik wil ze wegkrabben.

Maar ik heb geen handen.

Geef me een pen.

Geef me papier.

Ik wil schrijven.

Een gedicht.

Met een oude geur.

Een geur van familiale verrotting.

Ik wil letters laten dansen op papier.

Snel en traag.

Wulps en triest.

Geef me een pen.

Geef me papier.

Behemoth en Azazello, een bijzonder dik ventje die in een te nauw maatpak van Dalmatiërshuid gepropt zit, met een bolhoed (eveneens Dalmatiërshuid) en één slag tand, komen op.

azazello Geef hem papier.

behemoth Welk papier?

azazello Je hebt papier.

behemoth Ik heb geen papier.

azazello In die emmer.

behemoth Dat is al gebruikt.

azazello Kan hij niet op de achterkant...?

Behemoth haalt wat velletjes papier uit de nachtemmer.

michail Mijn handschrift.

behemoth Je kunt op de achterkant nog schrijven.

michail Dat is mijn handschrift.

azazello Geef hem wat papier.

michail Hoe kom jij aan mijn handschrift?

behemoth Je hebt het me gegeven.

michail Heb je het gelezen?

behemoth Ja.

azazello Is het goed?

michail De uitgever heeft het afgewezen.

behemoth Het spijt me dat te horen.

azazello Waarom werd het afgewezen?

michail Dat weet ik niet.

azazello Er zal vast wel een reden zijn.

behemoth Misschien willen ze je uitdagen.

azazello Je mag de moed niet laten zakken.

behemoth Als je heel deze emmer kunt volschrijven...

azazello Heb je daarom al die flessen uitgezopen?

behemoth Er is geen enkele reden om aan uw kunnen te twijfelen.

azazello Je moet in jezelf blijven geloven.

behemoth Ooit lukt het wel.

azazello Wie schrijft, die blijft.

Ze leggen pen en papier voor Michail op de grond. Michail probeert een pen tussen zijn lippen te krijgen en zo iets op papier te schrijven. Dit mislukt voortdurend. Dit duurt net zo lang tot hij

het huilend opgeeft. Behemoth en Azazello kijken dansend en zingend toe. Als Michail roerloos op de grond ligt geven ze een kort en belachelijk applaus. Ze nemen de pen en het papier terug op.

michail Jullie bestaan niet echt.

Dat weet ik.

Ik droom.

Wat ben ik?

Ze verdwijnen vrolijk kibbelend.

Scène 8.

*Michail blijft alleen achter. En ja... jawel...durven we? Daar klinkt
Ennio Morricone's
Il Maestro e Margarita...*

michail Finita la commedia!

Hij strompelt naar een boek dat daar nog steeds op de grond ligt.

michail Een lief boek.

Boeken als geliefden.

Hij opent het boek met zijn lippen. Hij leest.

michail 'Wie nooit met paard en wagen

over afgelegen landwegen heeft gereden,

hoef ik er niet over te vertellen:

hij zou het toch niet begrijpen.

Wie het wel heeft gedaan,

wil ik er niet aan herinneren.'

Begin je zo aan een boek?

Hij kijkt om zich heen.

Margarita. Margarita?

Ik zag haar op een van mijn wandelingen in de stad. We passeerden

elkaar bij het oversteken van een straat. Ze viel op door de

uitzonderlijke eenzaamheid in haar ogen.

Ik wist dat ze alleen mij zag.

Zij wist dat ik alleen haar zag.

Ze droeg een boeket bloemen.
stem van margarita Vind je mijn bloemen mooi?
michail ...vroeg ze.

Neen, antwoordde ik.
stem van margarita Van welke bloemen houd je wel?
michail ...vroeg ze.

Van rozen natuurlijk, antwoordde ik.
Ik ben mijn hele leven al verliefd op deze vrouw, dacht ik.
We zagen elkaar elke dag.
's Middags stond ze bij mijn raam.

We vreeën en daarna schreef ik.
En dan vreeën we opnieuw.
Daarna schreef ik weer en zo eindeloos...
Verslaafd aan haar.

Lichaam.

Ogen.

Haar.

Lippen.

Nat.

We werden onafscheidelijk.

Zij las het handschrift
Het overweldigde haar.

Ze noemde me een -

stem van margarita Meester.
michail Ze borduurde de letter 'M' op mijn pet.

Behemoth en Azazello verschijnen elk met één roos. Die leggen ze voor Michail neer alsof ze die op een grafsteen leggen. Michail gaat zo dicht mogelijk bij de rozen liggen, zo dat hij de rozengeur kan opsnuiven. We horen een man met een wandelstok naderen: Woland. Woland gaat met beide voeten op de rozen staan en plet ze.

michail Een lach is als donker bloed dat uit een lichaam lekt.

Geen mens kan rozen doden.

woland Een schaar heeft deze rozen gedood.

Waar is je geliefde?

michail Margarita...

Heeft ze me verlaten?

We hadden geen geld.

Moskou is een hel.

Elke dag dezelfde vraag;

hoe verdienen we geld genoeg

om de dag door te komen.

We trokken ons goed uit de slag.

Deze maand kon ze zelfs haar schoenen laten repareren.

Maar daarvoor moet je werken van 's morgens vroeg tot 's avonds laat.

We maakten maaltijden met niks.

Fantaserend over vlees en saus.

We hadden een dak boven ons hoofd.

Als de uitgeverij mijn boek uitgeeft

dan komen we makkelijk de winter door.

Dat is de moeilijkste tijd.

Die harde winters.

Waar is Margarita?

Heeft ze mij verlaten?

Dit boek had ons leven kunnen veranderen.

woland Zou je geen ander vak kiezen?

michail Ik ben een schrijver.

In eenzame uren word ik overvallen

door trieste en knagende gedachten.

Verwijten die zich in mijn hoofd vast-
spijkeren.

Dan heb ik spijt dat ik met mijn studie geneeskunde ben gestopt.

woland Maken de ideeën die je in je boeken uitzaait het niet
ontzettend moeilijk om ervan te leven?

michail Een schrijver is veroordeeld tot een kwetsbaar bestaan.

Scène 9.

Behemoth en Azazello grijpen Michail bij de schouders en zetten hem op een stoel aan de werktafel. Tegenover hem komt Koroviev zitten. Een saai gekleed personage met een aktentas. Hij bekijkt Michail, opent zijn tas en haalt er een dossier uit. Hij zucht diep en gaat dan zitten. Hij bestudeert de papieren en legt ze netjes voor zich op tafel. Hij zucht opnieuw. Hij neemt een rode pen uit de aktentas. En een laptop.

koroviev Rustig meneer...

U moet niet onbeleefd worden.

michail Word ik onbeleefd?

koroviev U hoeft niet zo te schreeuwen tegen mij.

Laten we beleefd blijven.

U heeft mij meer nodig dan ik u.

michail Wel heb ik ooit...

koroviev Als u niet ophoudt dan ga ik weg.

En dan kunt het laatste beetje steun dat u nog van ons geniet ook vergeten.

Stilte.

koroviev Michail... Boel...

michail ...gakov... Boelgakov.

koroviev Boelgakov.

Hoelang bent u werkloos?

michail Dat zal u beter weten dan ik.

koroviev Dat is geen antwoord op mijn vraag.

michail Staat dat niet op die papieren?

Koroviev kijkt in zijn papieren.

koroviev *noteert* Veel te lang.

U zult de steun die u van ons geniet verliezen.

Tenzij u een vak leert.

Of heeft u liever dat wij u gek laten verklaren?

michail Ik ben niet gek.

koroviev Wat dacht u van trambestuurder?

michail Trambestuurder?

koroviev Dat is een mooi beroep.

michail Ik ben een schrijver.

koroviev Wat schrijft u dan?

michail Ik schrijf over wat ik ken.

Het gekonkel van de stadselite.

Verzuurd door jaloezie.

Versuikerd door succes.

koroviev U moet uw wensen aanpassen aan de wetmatigheden van de vrije markt.

Het schrijverschap is een onbelangrijke niche in de economische markt.

Dat biedt geen toekomstperspectieven.

Trouwens ik heb horen zeggen dat uw schrijfsels een doelgroep ontberen.

Ik stel voor dat u een test aflegt.

Om uw aanleg te meten.

michail Ik heb aanleg om te schrijven.

koroviev Misschien heeft u ook wel aanleg voor andere beroepen.

Misschien heeft u wel aanleg voor trambestuurder?

Of arts?

Heeft u enige notie van geneeskunde?

michail Ik?

koroviev Hier staat dat u verpleger was tijdens de oorlog.

Start de procedure!

Behemoth en Azazello trekken Michail met zijn stoel weg van de tafel. Michail zit nog steeds in een dwangbuis. Behemoth haalt een rode plastic trechter uit zijn nachtemmer en stopt die in Michails mond terwijl hij diens hoofd aan de haren achterover trekt.

Azazello heeft een tweetal flessen van de grond opgeraapt. Hij opent de flessen en giet die één voor één leeg in de trechter.

Michail stikt bijna.

koroviev Schrijvers hebben aanleg voor drinken.

Schrijvers zijn drinkers.

Zuipers.

Zatlappen.

Braakvodden.

Houten koppen.

Michail wordt hardhandig achterover getrokken. Hij smakt op de grond. Azazello trekt hem een aantal rondjes over de grond.

Behemoth en Koroviev kraaien van de pret. Dan laten ze hem

*liggen. Michail probeert rechtop te staan maar dat mislukt.
Koroviev zingt. Behemoth en Azazello brullen mee... Een dolle boel
terwijl Michail het toneel onderkotst. Michail probeert rechtop te
staan.*

Scène 10.

Een psychiater gevolgd door een verpleegster, die lijkt te zijn weggelopen van een pornofilmset. De psychiater geeft Michail een inspuiting in de nek en gaat dan weg. Michail wordt willoos en krijgt een gelukzalige glimlach. De verpleegster maakt de dwangbuis los. Michail staat in een wit ziekenhuishemdje. Hij vraagt de verpleegster ten dans. Ze gaat hierop in. Ze dansen een walsje. Azazello laat een discobal op zijn vinger draaien, de verpleegster maakt een einde aan de dans.

michail Breng je me naar huis?

Poes, breng je me naar huis?

verpleegster Nee ik breng je niet naar huis.

En ik ben geen poes.

michail Je bent wel een poes.

Ik wil dat jij een poes bent.

verpleegster Ik ben geen poes.

michail Heb je papier?

En een pen?

Of potlood?

verpleegster Dat mag ik je niet geven.

michail Waarom niet?

verpleegster Dat moet je aan de dokter vragen.

michail Waar is de dokter?

verpleegster Hij was hier net.

michail Waar is hij nu?

Ik wil naar zee.

Ik heb geen geld.

Stop me in de beestenwagen.

Naar zee.

Desnoods ga ik te voet.

Ik wil naar zee en ik wil je borsten zien.

De verpleegster gaat voor hem staan en toont hem haar borsten.

michail Ze zijn mooi.

verpleegster Dank je.

michail Mag ik ze aanraken?

verpleegster Toe maar.

Michail raakt haar borsten aan en raakt in extase.

michail Borsten vol morfine.

Een duivel in een flesje.

Cocaïne is een sneeuwduivel.

Morfine is zijn hoer.

De lente buldert.

Zwarte vogels vliegen van de ene naakte tak naar de andere.

In de verte springen de bomen uit het bos naar de wolken die schalks van kleur veranderen.

Paars.

Roze.

Gifgroen.

Tijgeroranje.

Een bruine beer speelt trekharmonica.
De gedempte klanken veranderen in engelenstemmen.
Een honderdkoppig koor.
Monster van Hydra.
De lente is verschrikkelijk.
Je borsten een zoete kwelling.
verpleegster Rustig.
Neem een warm bad.
michail En jij?
Ben jij onschuldig?
verpleegster Er is bezoek voor je.
michail Wie?
niko Ik.
michail Schrijfbroeder!
niko Hoe gaat het?
michail Ze schuiven me god weet wat in de schoenen.
Weet jij het, poes?
verpleegster Ik ben geen poes.
En die vragen stel je beter aan de dokter.
michail Ben jij onschuldig?
niko Waaraan zou ik schuldig moeten zijn?
michail Waaraan kunnen schrijvers schuldig zijn?
Dronkenschap.
Plagiaat.
niko Wat is er gebeurd?
michail De ene dag ben je thuis, de volgende zit je in een gesticht.

Begrijp jij daar iets van?

niko Wij hebben je gevonden.

Berlioz en ik.

michail Waar?

niko Op je appartement.

michail Hoe zijn jullie binnen geraakt?

niko De deur stond open.

Je lag... nou ja... je was behoorlijk bezopen.

Wij hebben je naar hier gebracht.

michail Ik herinner me alleen dat ik een afwijzing moest verteren.

Hebben jullie Margarita gezien?

niko Nee, die hebben we niet gezien.

De psychiater komt binnen met een dossier.

niko Michail, waar is je handschrift?

michail Zochten jullie mijn roman?

Waarom?

niko Ik wil het lezen.

michail Waarom?

Niko vertrekt.

Ga je het uitgeven onder jouw naam?

psy U bent schrijver?

michail U bent dokter?

psy Ja.

michail En u hebt hier de leiding?

De psychiater knikt.

michail Ik moet u spreken.

psy Daarvoor ben ik hier.

michail Kijk, ze denken dat ik gek ben,
niemand wil naar me luisteren.

psy We luisteren juist met de grootste aandacht naar u.

michail Waarom word ik hier dan tegen mijn wil vastgehouden?

psy U heeft onze hulp meer nodig dan u denkt.

michail Ze doen alsof ik gek ben.

psy Doe ik alsof u gek bent?

michail Luister: ik heb een kat.

psy Ja, is dat zo bijzonder?

michail Ze ligt onder mijn werktafel.

Ze spint.

Het is een grote kat.

Ze is bijna zo groot als u.

En ze leest mijn roman.

psy Leest ze uw roman?

michail Dat zeg ik toch!

Ze bewaart het in een emmer.

psy Waarom in een emmer?

michail Omdat ze niks anders heeft.

Ze heeft geen aktentas, nou goed!

psy Gaat u verder.

michail Terwijl die kat mijn handschrift leest

word ik hier tegen mijn wil vastgehouden.

U moet mij vrijlaten.

Ik moet die kat spreken.

psy U wil een spinnende kat spreken?

Vindt u dat normaal?

michail Ik ben niet gek.

psy Heb ik gezegd dat u gek bent?

michail Wat doe ik dan in dit gekkenhuis?

psy Tot rust komen.

michail Ik ben rustig!!!

psy Uw geest is oververhit.

Daarnet nog viel u de verpleegster lastig.

michail Dat deed ik niet.

psy U noemde haar 'poes'.

michail Ze liet het toe...

psy ...dat u met uw geile handen aan haar borsten zat?

Is een vrouw voor u niets meer dan een poes?

michail Wilt u nu eens naar me luisteren!

Ik word hier onrechtmatig vast gehouden.

U moet me vrij laten!

psy U mag voorlopig geen bezoek meer ontvangen.

Alleen uw vrouw krijgt bezoekrecht.

Heeft u een vrouw?

michail Mag ik gaan?

psy Wanneer de alcoholvergiftiging die zich van uw geest heeft

meester gemaakt is uitgewerkt, mag u gaan en staan waar u maar wilt.

michail Alcohol?

psy U heeft een bijzondere aanleg voor dronkenschap, mijn waarde schrijver.

De psychiater staat op en zingt Frans chanson. De verpleegster danst een nachtbardans. Na een tijd ondergaat de verpleegster een metamorfose: Behemot.

michail Venus twinkelt roodachtig.

Margarita.

Het verlangen naar haar dijen.

Een puntige ster die mijn hart doorboort.

Ik wil haar leeglikken.

Opdrinken.

En in haar lichaam sterven.

Heen en weer.

Heen en weer.

Ik heb haar de genadeslag gegeven.

De genadeslag.

Geluk is een ziekte.

Het is onverdraaglijk.

Wie het geluk omhelst ziet het noodlot niet dat hem wacht.

Haar ogen.

Wat een marteling.

In haar ogen wil ik hangen.

Gehangen in verlangen.

Val ik uiteen?

Mensen!

Is er iemand die me kan helpen?

Een pen.

Een potlood.

Mijn goede vrienden.

Waarom lachen alle kinderen?

Waarom blijven de kinderen lachen
in een wereld die alleen maar om te huilen is.

Heen en weer.

Heen en weer.

Dit is toch geen leven.

Dit is een marteling.

deel 2

hoe een kunstenaar hond wordt
of de hoogmis van de schuld in
wall street circus

Scène 1.

*Terwijl de psychiater, gesteund door zijn verpleegster, lustig zingt of lipt, verschijnt Woland met Azazello. Behemoth en Azazello steken Michail in een stijlvol maatpak. De twee duivels zingen stilletjes *There's No Business Like Showbusiness*.*

michail Heeft u mijn handschrift nog?

behemoth *opent de nachtemmer; die zit vol papiergeld* De pot is vol.

michail Van wie is dat geld?

Waar is mijn handschrift?

azazello Doorgespoeld.

michail Wat doe ik in dit apenpak?

Azazello houdt hem een spiegel voor.

michail Waaraan heb ik dit verdiend?

woland Het is een voorschot.

michail Een voorschot?

Het is in ieder geval beter dan dat ziekenhuis hemd.

Bent u de psychiater?

woland In zekere zin wel.

michail Ze denken dat ik gek ben.

Ze willen me doen geloven dat ik gek ben.

Praat met die kat.

Zij weet dat ik niet gek ben.

woland Ik ben professor Woland.

Wij hebben uw talenten onderzocht

en een vak gevonden dat bij u past...

michail Die kat heeft mijn roman gelezen.

Zeg het hem.

Zeg hem dat je mijn handschrift hebt gelezen.

Zij weet dat ik een schrijver ben.

Zeg dan toch iets.

Behemoth maakt enkel wat kirrende geluidjes.

Waarom zeg je niets?

woland Zoals ik al...

Wij hebben een vak gevonden dat bij u past...

michail Zij heeft mijn handschrift.

Het zat in die emmer.

woland Wat heb je tot nu toe verdiend met dat geschrijf?

Kijk in de spiegel.

Durf je?

Wat zie je?

Een mislukkeling.

Je woont in een krot.
Een vochtig keldergat
waar je nauwelijks kunt ademen.
Geen wonder dat Margarita je verliet.
Welke vrouw zou bij jou willen blijven?
Hoeveel weegt de schaduw die jij op haar werpt?
Denk je dat zij het lekker vindt een amoëbe te zijn?

michail Margarita is...
woland Waar is ze dan?
Hier bij jou is ze in ieder geval niet?

michail Dit is geen wereld voor kinderen.
Dit is een wereld voor luizen en parasieten.
Voor bloedzuigers en leeglopers.
Jij weet niet wat ik ben!

Michail aarzelt. Er valt een pijnlijke stilte.

woland Wil je geld verdienen?
azazello Héél véél geld?
woland Het is eenvoudig.
Kijk.
Daar zijn je klanten.
Het enige wat je moet doen is ervoor zorgen
dat het geld dat in hun zakken zit
in jouw zakken belandt.

michail Is dat geen diefstal?
woland Zolang je hen iets verkoopt is het geen diefstal.
michail Ik heb niets om te verkopen.

woland Verkoop lucht.

Dromen.

michail Ik ben geen verkoper.

Ik wil geen bloedzuiger zijn.

woland Er bestaan maar twee soorten:

slaven en meesters.

Welke kies je?

Scène 2.

Bolero van Ravel... Lichtspektakel.

woland Welcome in het Wall Street Circus!

Waar winst en plezier één zijn!

Waar je in no time Master of the Universe wordt!

Makelaar in aandelen.

Jij laat klanten dansen op jouw ritme.

Zij dansen en jij wordt rijk.

Entertain ze!

Verkoop!

Ga vissen in de diepe geldvijvers van New York, London, Shanghai en Moskou.

En wat vangen we in onze netten?

Geld.

Goud.

Seks.

En macht.

Word een super mens met bonussen die smaken naar vette kaviaar en jonge natte kutjes.

Hoe noemen we iemand die duizend euro steelt?

Een dief!

Hoe noemen we iemand die miljarden achterover slaat?

Een held!

En als die held overkop gaat.

Wat doen we dan?

Dan pompen we met zijn allen geld in die held.

Geen haan die daar naar kraait.

michail Ik wil dit niet.

Ik wil schrijven.

azazello Succes is an attitude.

Met een kredietkaart en een spiegelkje prepareert Azazello een lijntje cocaïne.

behemoth Snuif de geur van geld.

Behemoth kletst Michail op de wangen. Met een opgerold briefje van honderd euro wordt hem aangeboden de cocaïne op te snuiven.

azazello Wall Street Circus is enkel voor topatleten.

Michail snuift de cocaïne. De kick is buiten verwachting. Een stroom van energie schiet door zijn lijf. Hij brult als een leeuw.

azazello Yes! You can!

behemoth Je hebt het!

Azazello slaat Michails spieren los: armen en benen, de nek, de schouders. Behemoth gaat gehurkt voor Michail zitten, knoopt zijn broek los en geeft hem een kort maar krachtige pijpbeurt. Michail kraait als een haan.

Een volgspot pakt Michail.

Stilte.

Michail kijkt vertwijfeld & verwilderd om zich heen. Behemoth opent haar nachtemmer en gooit wat bankbriefjes over Michail. Azazello duwt Michail een handheld micro in de handen.

azazello Succes is an attitude!

Choose life!

We horen het signaal waarmee de beurs in New York opent.

Michail metamorfoseert op de impuls van de cocaïne tot iets wat hij niet is; de ontmenselijkte vleeswording van een super ego die de hoogmis van de schuld in Wall Street Circus zal leiden.

Er verschijnen dames die thuis horen in een nachtclub en heren die thuis horen in the City in London. Eén van die heren biedt Michail op een spiegelkje een lijntje cocaïne aan. Stilaan raakt Michail in extase. Michail raakt in een woordenvloed.

Tijdens deze monoloog haalt Azazello een jonge vrouw uit het publiek. Behemoth installeert ondertussen een kinderswembadje. Azazello en Koroviev kleden de vrouw uit. Ze wordt in haar lingerie naar het zwembadje gebracht. In het zwembadje poseert ze voor de fotografen. De vrouw danst wulps. Behemoth neemt zijn zilveren revolver uit zijn damestas. Hij gaat, geflankeerd door Azazello en Koroviev, die allebei grote plastic nachtemmers dragen, bij de vrouw staan. Behemoth richt de revolver op het hoofd van de vrouw. Plots schiet hij in de lucht. Uit de lucht vallen geldbriefjes in het zwembadje en over de vrouw. Ook Azazello en Koroviev gieten hun nachtemmers vol papiergeld leeg over de vrouw. De vrouw zwemt in het geld. Azazello, Behemoth en Koroviev doen dit alles met de verve van een illusienummer in een louche cabaret of een circus.

michail Welcome.

Ladies and gentlemen.

Welcome.

Welcome to NYLon.

Welcome to the Wall Street Circus.

In the middle of het City.

Welcome.

Gij zult consumeren.

Gij zult schulden maken.

In de schuld uw aanschijs

zult gij over de aarde kruipen

totdat zij helemaal is opgebruikt.

In uw vierwielers

zult gij van tempel naar tempel racen

om geld uit te geven

en schulden te maken.

Zo zult gij de eindeloze reeks prullen bezitten

die dagelijks in beelden aan u voorbij trekken.

Niet omdat gij ze nodig hebt

maar omdat gij ze wilt hebben.

Ze wilt bezitten.

Ze moet bezitten.

Bezitten.

Bezitten.

Bezeten bezitten.

Als bezetenen bezitten.

In de eeuw van de hebberigheid.

Gij zult het mausoleum dat uw leven is

volstouwen met prullen.

Gij zult uzelf erin begraven

samen met uw schuld.

De enige heilige plaatsen die gij zult erkennen

zullen die zijn waar gij geld kunt uitgeven

en schulden kunt maken.

Waar gij

in het zweets uwer zogenaamde keuzevrijheid

minutenlang zult twijfelen

tussen dat kattenvoer of dit kattenvoer

tussen dit afwasmiddel of dat afwasmiddel

tussen deze wijn of die wijn

tussen die onderbroek of deze onderbroek.

Dagelijks zult gij u verliezen in een race

zonder eindmeet.

De race naar meer.

Sneller.

Vlugger.

Naar winst.

Groei.

Efficiëntie.

Gij zult de verveling verfoeien.

Het niets verafschuwen

en luierikken bijeenvegen

in de KZ-kampen der werklozen

en rechtelozen.

Gij zult heel uw leven
voldoen aan de wetten van de winst en vrije markt
in de brave en ijdele hoop
ooit tot die één procent te kunnen behoren;
de Schuldeisers
en de Aandeelhouders
die zo stinkend rijk zijn
dat ze de halve wereld bezitten
en hele volkeren kunnen knechten
in de slavernij van het schuldenaarschap.
Welcome in de eeuw van schuld.
Nu het ultieme eindpunt is bereikt.
Punt waarop we alles kunnen omzetten in een cijfer.
Alles kunnen verrekenen in een schuldsaldo.
Waar alles verkoopbaar wordt.
Drinkwater.
Warmte,
zowel menselijke als die van het vuur.
Waar de zieke mens
een product wordt
waar verzekeringen
winsten mee maken
tot eer en glorie
van hun aandeelhouders.
Waar armoede verkoopbaar wordt.
Een werkloze een winstgevend product.

Welcome in de eeuw van schuld.
Gij zult verslaafd worden aan schuld.
Tot aan uw nek in de schulden
voor een huis
voor een auto
een studie
een medicijn
een verslaving.
Gij zult schuldig zijn.
Welkom in de eeuw van de winst en de schuld.
Eindeloze dodendans.
It's the sacred prison of the American Dream.
To believe or not to believe
in the God of Money.
Welcome in Wall Street Circus.
Welkom kredietkaartverslaafden.
Welkom in de eeuw van de schuld.
Schuld.
Schuld.
Schuld.
Door mijn grote schuld.
Mea culpa.
Niets voor niets.
Dit is de Soetra van de Heilige Schuld.
Hij is groot.
Hij is almachtig.

Hij is overal.

Hij is ondoorgrondelijk.

Kniel gij schuldenaren.

Kniel gij schuldverslaafden.

Kniel gij kredietkaartjunkies.

Kniel en buig voor uw goden.

IE-EM-EF.

Het Nieuwe Evangelie.

Het Evangelie van de Schuld.

De grote Wederopstandingsshow!

Schuld volgt op schuld.

Muziek There's No Business Like Show Business, die over de Bolero heen walst...

Behemoth komt naar voor met zijn plastic nachtemmer. Azazello en Koroviev rijden een rechtopstaande doodskist op. Alles gebeurt in de stijl van een goochelnummer. Azazello toont de inhoud van de doodskist aan het publiek. Daarin ligt het lichaam van Berlioz, zonder hoofd. Behemoth haalt nu traag en met veel gevoel voor modieuze spanning, het hoofd van Berlioz uit de nachtemmer. Azazello legt de doodskist op de grond, opent de kist en Behemoth gooit, als een volleerd basketballer, het hoofd in de kist. De kist klapt dicht. Behemoth en Azazello maken wat clichématige toverbewegingen met hun handen boven de kist. Dan gaat de kist vanzelf open en stapt Berlioz onder luid applaus, ongeschonden en verrezen, uit de kist. Na dit goochelnummer neemt de Bolero het terug over, alsof die nooit weg is geweest...

Ondertussen...

azazello Eén.

michail Geld is het Eeuwige Al Ene dat telt en u uit het diensthuis der armoede leidt.

behemoth Twee.

michail Gij zult geen andere goden aanbidden dan Geld en Schuld.

azazello Drie.

michail Gij zult de naam van het Eeuwige Geld niet ijdel gebruiken.

behemoth Vier.

michail Gedenk de dag waarop gij incasseert en investeert.

azazello Vijf.

michail Eer consumptie en aandelenmarkten.

behemoth Zes.

michail U zult niet doodslaan tenzij het winstgevend is.

azazello Zeven.

michail Gij zult niet echtbreken tenzij het geld opbrengt.

behemoth Acht.

michail Niets brengt meer geld op dan stelen.

azazello Negen.

michail U zult geen valse getuigenis afleggen tegen uw naaste, tenzij dit in het voordeel is van uw aandeelhouders.

behemoth Tien.

michail Niets is begerenswaardiger dan het geld van een ander.

Michail zakt uitgeput in elkaar. Azazello en Behemoth trekken hem recht.

woland The show must go on!

Michail wordt door Azazello en Behemoth op een stoel gegooid en als een bokser in de ring, na een rondje boksen, opgekalefaterd: water in het gezicht, wat kletsen op de wangen en natuurlijk... een lijntje cocaïne.

Scène 3.

michail Meneer de redacteur!

Berlioz!

berlioz Michail.

michail Hoe gaat het?

berlioz *wrijft over zijn hals en nek*

Na wat ik heb meegemaakt.

Mag ik niet klagen.

Heeft Niko je handschrift gekregen?

michail Waarom heb je mijn roman afgewezen?

Waarom geef je mijn roman niet uit?

berlioz Heeft Niko je handschrift? *snuif luid zijn neus*

michail Wat moet Niko met mijn handschrift?

berlioz Michail.

Wat kan ik doen?

Een springlevende Jezus.

Een Jezus van vlees en bloed.

Dat kunnen we onze lezers niet aandoen.

Is het zo moeilijk je aan de feiten te houden?

michail De feiten?

Wat zijn de feiten?

berlioz Dat er historisch gezien

geen enkele aanwijzing is

die het bestaan van Jezus
zoals we die via de evangelisten kennen
bewijzen.

Is het zo moeilijk een boek te schrijven.

Een boek dat zich aan die feiten houdt?

Hangen wij u zo de keel uit?

michail Ik ben schrijver en word niet gepubliceerd.

Dat is pure censuur.

berlioz Het hoge woord is gevallen.

Censuur!

Belachelijk!

michail Het is censuur!

Een verbanning naar armoede.

Het wegsluizen van ideeën

die zich als luizen

in de pels van de macht nestelen.

Ik schrijf niet om te behagen.

Ik schrijf om te delen

wat ik ken en denk.

Wat ik vrees en hoop.

berlioz Censuur!

U spreekt mij over censuur?

Als uitgever strijd ik met alle middelen tegen censuur!

Persvrijheid is een heilig goed van de moderne wereld.

Die vrijheid ontbernen is een vis het water ontzeggen.

Maar een boek uitgeven kost geld.

Wat gebeurt er met een boek dat niet verkoopt?

Dat verdwijnt in de vuilbak.

Wil je dat Michail?

Een schrijver zijn die alleen door vuilbakken wordt gelezen?

Leer schrijven wat je publiek wil.

Hou je aan de feiten.

Of schrijf een detective.

Of een kookboek.

Ik heb Niko gevraagd.

Je handschrift aan een revisie te onderwerpen.

michail Een revisie?

berlioz Ja.

Geef je... tekst aan Niko.

michail Het is mijn tekst!

Scène 4.

*Jezus en Pilatus grijpen hem onder de arm en zingen Willkommen
bien venue... in cabaretstijl, inclusief ludiek danspasje, maar als
hun scène begint spelen ze die met bloedserieuze ernst.*

jezus U vergist zich.

De draad des levens kan alleen doorgesneden worden door degene
die hem gespannen heeft.

pilatus Luister Jezus van Nazareth.

Heb je iets over de Keizer gezegd?

Denk eraan

dat je de waarheid moet spreken

om de dood te ontlopen.

Wik ieder woord dat je zegt.

Als je tenminste een gruwelijke dood wilt vermijden.

jezus Ja.

Ik heb gezegd dat elk gezag over mensen

een vorm van geweldpleging is.

En dat er een tijd komt

waarin er geen heersers meer zullen zijn.

Een koninkrijk van de waarheid.

En van rechtvaardigheid.

pilatus Dat is hoogverraad!

Er is.

En er zal nooit.

Een grootser.

Een rechtvaardiger.

En machtiger gezag op aarde zijn

dan dat van de Romeinse Keizer.

Jezus.

Geloof jij in goden?

jezus Er is maar één God.

In hem geloof ik.

Behemoth en Azazello zingen: Money makes the world go round. Er ontstaat een olijk dansje in samenzang met Koroviev.

Scène 5.

michail Zo heb ik die scène niet bedoeld.

woland Dat is de vrijheid van de acteurs.

michail Het gaat veel dieper.

Het heeft meerdere lagen.

Dit is onzin.

woland Mensen geven geen geld voor diepere lagen.

Of wil je geen geld verdienen?

Azazello duwt Michail in het kinderswembadje vol geld. Behemoth leest de tekst die op een briefje van tweehonderd euro gedrukt staat voor als een erotisch gedicht. Azazello geeft Michail een oude typemachine. Michail stopt een briefje van tweehonderd euro in de typemachine en begint te schrijven. Het wordt donker. Alleen door het schijnsel van een klein lampje dat Azazello op hem richt blijft hij zichtbaar.

michail De nacht zeilt voorbij.

Zwart en zwijgend.

Verderop is het kale bos

met het ijsriviertje.

En ver weg

het onstuimige Moskou.

Ik wil vergeten.

Ik woon in een akelig kamertje.

Houten dodenhuisje.
Mijn lessenaar is een kist.
Ik moet schrijven.
Wat ik draag.
Wat ik te eten heb.
Dat alles is het niet waard om over te schrijven.
Ik moet schrijven.
Een schrijver moet schrijven.
Ik wil naar Parijs.
Lichtstad. *muzak*
michail Ik wandel naar buiten.
Tot aan de rivier.
Op de brug houd ik halt.
Ik kijk naar de vogels.
Het groen op de oever.
Het schemerdonker ligt op de loer.
Het houdt zich ergens verscholen.
Het kruipt over het grasland,
dat drassig naar adem hapt,
tussen natte kluiten door.
Het plakt tussen de stronken
die blinken van het mos.
En dan zie ik.
Vanaf de rivier.
Over de helling een oud vrouwtje
op me af vliegen.

Zonder dat ze haar benen beweegt.

Eerst kan ik haar niet thuisbrengen.

Ik ben niet bang.

Vreemd.

Waarom draagt ze in deze koude geen warme kleren?

Waar komt ze vandaan?

Wie is ze?

Dan merk ik dat ze een hooivork in haar handen heeft en ik beseft dat ze voor mij komt.

Dat ze naar mij op zoek is.

Ik loop als een haas naar huis.

Ik wil maar één ding.

Dat mijn hart niet barst.

Dat mijn darmen niet in de hooivork belanden.

Ik wil zo snel mogelijk in mijn kamer zijn.

Ik wil zo snel mogelijk...

Morfine.

Geef me morfine. *muzak stopt*

geluid van een nachtelijk woud

woland Niemand wil de visioenen van een verslaafde lezen.

michail Ik ben zo moe.

woland Je mag de mensen voor wie je schrijft nooit uit het oog verliezen.

michail Wat moet ik dan schrijven?

woland Een reisgids.

Een boek over astrologie

michail Ik ken niets van astrologie.

Ik wil naar Parijs.

woland Ga dan naar Parijs!

Hij begint op de tikmachine te schrijven.

Hij schrijft nog steeds op papiergeld.

woland Wat schrijf je?

michail Borsjt.

woland Moedermelk?

michail Soep.

woland Moedermelk? Soep?

michail Borsjt.

Mijn moeder maakte heerlijke borsjt.

Ken je het recept?

Soepvlees.

Rode bieten.

woland Ik lust geen rode bieten.

Hij verdwijnt.

michail Tomaten.

Lust jij geen rode bieten?

Waar ben je?

enkel het geluid van een nacht

Hij kijkt om zich heen.

michail Een morfine verslaafde kent een geluk dat niemand hem kan afnemen.

Het vermogen om zijn leven

in totale eenzaamheid

door te brengen.

En eenzaamheid betekent belangrijke, wezenlijke gedachten.

Beschouwing.

Rust.

Wijsheid.

stem van margarita *fluisterend* Michail.

michail Eindelijk alleen.

Ik heb nergens mee te maken.

Ik heb niets nodig.

Niemand.

Hoef nergens heen.

Eindelijk alleen.

Ik wil rust.

Ik wil het vergeten.

Hij gaat liggen in het geld. Bedekt zich met het geld en valt in slaap.

Stilte.

Het geluid van een zomernacht gaat door.

Margarita kijkt naar hem. Lang. Ze hurkt neer en streelt zijn voorhoofd, zijn wang. Hij schrikt wakker.

michail Margarita.

Ben je teruggekomen?

Ik moet werken.

Ik heb een nieuwe opdrachtgever.

Een nieuwe redacteur.

Hij gelooft in mij.

Hij heeft me een vak geleerd.
Dromen verkopen.
Woland heet hij.
Kijk ik schrijf.
Kijk eens hoe ik schrijf.
margarita Wat schrijf je dan?
michail Wat mijn publiek wil.
Een kookboek.
Borsjt.
Hoe mijn moeder die kon klaarmaken.
margarita Kom met me mee.
michail Dat kan niet.
Niet nu.
Mijn boek.
Ik werk aan mijn boek.
margarita Een kookboek...
Is dat geld van jou?
michail Dat heb ik verdiend
Kijk eens.
Kijk wat ik verdiend heb.
We hebben niets meer tekort nu.
Ik koop schoenen voor je.
En prachtige jurken.
Een galakleed.
Zie.
Kijk dan.

margarita Waar is je handschrift?

michail Dat is van geen tel meer.

Het handschrift is weg.

Van generlei waarde meer.

margarita Waar is het?

michail Ik heb het vernietigd.

Verbrand.

margarita Kom mee.

Jij moet toch geen kookboeken schrijven.

michail Zeg me niet wat ik moet doen.

Dat bepaal ik zelf wel.

Ik moet schrijven wat de mensen willen kopen.

Kookboeken.

Reisgidsen.

Af en toe een detective.

margarita Stop daarmee.

Kom met me mee.

michail Nee.

Ik ben aan het werk.

margarita Kijk naar me.

Kijk me aan.

Michail blijft als een bezetene op de tikmachine tikken.

margarita Michail.

Kom mee.

Laten we terug gaan.

Naar onze kamer in Moskou.

Waar ik bij kaarslicht je roman las.

Ik hou van je.

michail Dat was vroeger.

Nu is nu.

Ik heb echt werk nu.

Ik...

margarita Ik hou van je.

Als je niet met me meegaat...

Kijk naar je handen.

michail Ze trillen een beetje.

Dat hindert me niet bij mijn werk.

margarita Ga met me mee.

Kijk in de spiegel.

Je huid wordt doorzichtig.

Kijk naar je gezicht.

Je schedel kijkt uit naar de dood.

michail Ga weg.

Ik smeeek je, ga weg.

margarita Kom met me mee.

Kom mee.

Wat kan je terug onder de levenden brengen?

Ik ben je vrouw.

michail Dat is voorbij.

Morfine heeft haar plaats ingenomen.

margarita Ga met me mee.

Ik hou van je.

Wij zijn een team.

Wij houden van elkaar.

michail Dat is voorbij.

Ik...

hou niet meer van je.

margarita Wat zeg je?

Ze legt een hand op haar onderbuik alsof ze niet wil dat wat daar groeit deze conversatie hoort...

michail Dit is een nieuw begin.

Ik ben veranderd.

Ik heb mijn leven veranderd.

Ik weet wat ik wil.

Dit is mijn nieuwe ik.

Het houdt van niemand meer.

margarita Als je nu niet meer van me houdt

dan heb je nooit van me gehouden.

Margarita gaat weg.

woland *tegen Margarita*

Zorg dat je op de afspraak bent.

Nu merken we dat Woland heel deze dialoog heeft beluisterd.

michail Vergeten.

Vergeten.

Ik wil vergeten.

Morfine.

Ik wil morfine.

De psychiater en de verpleegster geven Michail een inspuiting in de nek. Michail gaat gelukkig liggen. Hij speelt met het papieren geld dat hij in wolkjes over zich heen laat dwarrelen.

michail Mijn boek.

Mijn geld.

Mijn handschrift is klaar.

En het brandt niet.

Behemoth komt langzaam naar hem toe.

michail Ben je daar?

Poes - poes - poes...

lacht

Jullie zijn niet echt.

Denk je dat ik dat niet weet?

Ik droom jullie.

Ik ben niet gek.

Ik maak jullie.

Jullie zijn allemaal van mij.

Door mij gemaakt.

Jullie zijn mij.

Kom poesje.

Kom lief poesje.

Neuk me.

lacht In mijn denken zitten zweren.

Etterende zweren vol cocaïnepus en morfine-stront.

Als een dief steel ik mijn leven.

Als een kat steel jij mijn teksten.

Mag ik dit publiceren?

Margarita?

Als je van me bent gaan houden
zul je spoedig veel verdriet hebben.

Ik heb alleen mezelf te gronde gericht.

Met een gedicht plantte ik rozen in jouw buik.

Rode rozenblaadjes

die krioelen als wormen

waarin ik stik.

Ik dacht dat alleen in romans

vrouwen zoals jij rondliepen.

*Behemoth is op een stoel voor Michail gaan zitten. Langzaam opent
ze haar dijen.*

behemoth Is dit Margarita?

Michail kijkt gebiologeerd tussen haar dijen.

*Hij kruipt langzaam naar haar toe. Behemoth staat resoluut op en
gaat weg.*

Scène 6.

Azazello komt met een bladerblazer het zwembadje leegblazen. Het papiergeld vliegt weg. Michail kraait van de pret. Ondertussen brengen Koroviev en de verpleegster allerlei apparatuur in gereedheid. Er wordt een kleine operatiekamer geïnstalleerd. Behemoth komt naar Woland met een klein exemplaar van de nachtemmer, die ze plechtig voor zich uit draagt.

woland Heb je het levende weefsel?

*Behemoth opent voorzichtig het deksel van het nachtemmertje.
Woland kijkt er in.*

woland Mooi.

Hij is er klaar voor.

*Koroviev haalt Michail en brengt hem naar de operatietafel.
Michail is zich van geen kwaad bewust. Hij glimlacht gelukzalig.
Alsof hij alles voor het eerst in zijn leven ziet. Azazello en
Koroviev vervangen Michails maatpak door een ziekenhuishemdje.
Behemoth helpt ondertussen Woland in het kostuum van een
chirurg, inclusief hygiënische handschoenen. Maar in de plaats van
een mondbescherming, krijgt Woland een grote chirurggroene
trechter op zijn hoofd.*

*Koroviev en Azazello duwen Michail naar de tafel zodat hij erop
gaat zitten. Behemoth plaatst het nachtemmertje en een schaal
met operatie instrumenten op tafel.*

Woland komt bij Michail staan.

woland Je bent klaar voor je transformatie.

Azazello ga je gang.

Azazello pakt een plastic flesje en spuit hoog op het voorhoofd van Michail wat vocht. Met een steriel doekje dept hij het voorhoofd.

woland Behemoth prepareer het weefsel.

*Behemoth haalt met een groot pincet een bloederig orgaan uit het nachtemmertje en legt dat op het schaalpje. Iedereen kijkt bewonderend naar het weefsel. Iedereen behalve Michail die *There's No Business Like Showbusiness* lijkt te zingen. Stil en mompelend.*

woland Hypofyse?

koroviev Zoals gevraagd.

De hypofyse van een hond.

behemoth We hebben de hond van Berlioz de keel overgesneden.

azazello Een vervelende keffer.

woland Wat voor soort hond had Berlioz?

koroviev Een poedel.

woland Uitstekend.

Volgzaam ras.

azazello Vervelende keffer.

woland Scalpel...

Behemoth geeft Woland een scalpel. Woland maakt een klein vierkant gat, hoog op het voorhoofd, in Michails schedel. Er vloeit heel wat bloed. Michail voelt geen pijn. Hij blijft gelukkig, mompelend voor zich uit zingen.

Met een pincet en wat naaiwerk plant Woland de hypofyse in de schedel van Michail. Wanneer de operatie klaar is, wast Azazello het bloed van Michails gezicht. Koroviev helpt Woland uit het chirurgenkostuum. Behemoth ruimt het operatiemateriaal op. De psychiater laat Michail aan een klein flesje ruiken waardoor die weer bij positieven komt.

psychiater Dag Michail.

michail Ha dag dokter.

psychiater Hoe voelt u zich?

michail Uitstekend.

driftig snuffelend U heeft gisteren worstjes gegeten.

Pikante worstjes.

psychiater Hoe weet u dat?

michail Ik ruik het.

Michail krabt zich als een hond achter het oor.

De psychiater neemt een bot uit zijn zak. Michail kijkt naar het bot met een kwispelende belangstelling. De psychiater gooit het bot een eindje weg. Michail vliegt er op af en knaagt als een bezetene aan het bot.

psychiater Operatie geslaagd!

Woland komt bij Michail. Hij neemt het bot maar Michail weigert het te lossen en klemt het vast tussen zijn kaken. Een venijnig gegrom is hoorbaar.

woland Af!

Michail lost het bot.

woland Zit!

Michail gaat aan de voeten van Woland zitten.

De psychiater beluistert de borstkas van Michail met een stethoscoop.

psychiater Klinkt prima.

De inplanting van de hypofyse van een hond heeft van Michail een hondmens gemaakt.

Michail duwt zijn neus tussen de billen van de psychiater. De psychiater duwt hem weg, maar Michail blijft terugkeren om druk en nieuwsgierig met zijn neus de bilspleet van de psychiater te onderzoeken.

psychiater Af.

De operatie is...

Af! Ga weg!

woland Bouton! Laat dat!

psychiater Is dat zijn naam?

woland Bouton! Zit!

Michail/Bouton gaat aan de voeten van Woland zitten.

woland Zo heette de hond van de heer Molière.

Michail springt plots naar voor en kijkt grommend de zaal in. Hij kruipt op handen en voeten tot aan de eerste rij publiek. Hij besnuffelt ongegeneerd de schoot van een vrouw.

woland Af!

Bouton hier!

Kom hier zeg ik!

michail Bloed.

Ik ruik bloed.

Vrouwenbloed.

Het bloed van de maan.

woland Zit! Bouton zit!

michail Ik wil een vuilbak.

Michail loopt onrustig heen en weer.

michail Ik heb zin in een vuilbak.

Een vuilbak.

woland Azazello!

Breng de kooi.

Azazello en Koroviev op met een kooi.

koroviev Is deze kooi niet te klein?

azazello Het is de kooi van Bouton.

koroviev Bouton was een poedel!

Deze hier is groter dan een Sint Bernard.

Azazello lokt Michail met een bot naar de kooi. Michail beseft wat er te gebeuren staat en komt aarzelend dichterbij. Azazello gooit het bot in de kooi. Michail komt snuffelend dichterbij. Azazello wil hem in de kooi duwen. Michail gromt en blaft en bijt in de kuit van Azazello.

azazello Hij heeft me gebeten.

Razendsnel en tegelijkertijd pakt Koroviev Michail bij de nek en duwt hem de kooi in.

woland Zo volgzzaam is Bouton nu ook weer niet.

Niets dan last met honden.

Geef mij maar katten.

Behemoth loopt poezelig en verleidelijk naar Woland en gaat op zijn schoot zitten. Ze danst voor Woland en daagt daarmee Michail/Bouton uit. Michail begint jaloers te grommen en wil uit zijn kooi losbreken. Behemoth komt nu voor de kooi dansen, kirren en spinnen. Michail/Bouton wordt razend.

De psychiater probeert Michail een inspuiting morfine te geven.

Maar dat is niet makkelijk door die tralies van de kooi. De psychiater prikt in volle strijd zichzelf en gaat high, languit liggen.

Dit maakt Michail alleen maar razender. De verpleegster slaagt er uiteindelijk in hem tot rust te brengen door hem haar linker borst te tonen. Michail drinkt, door de tralies heen, van de borst.

Wanneer Michail dronken van het zuigen gaat liggen, brengt de verpleegster de psychiater weg. De psychiater wil ook wel wat lekkers van die borst, maar de verpleegster weigert. Ze stelt de handtastelijkheden van de psychiater niet op prijs.

Michail/Bouton wenkt Koroviev. Koroviev bukt zich om te luisteren naar wat Michail half sprekend/half jankend zegt.

koroviev Hij vraagt papier.

En een pen.

woland Geef hem papier.

En een potlood.

Azazello duwt een rol wc-papier door de tralies. Koroviev tast in zijn binnenzak en geeft Michail een potloodje.

Scène 7.

Michail begint te schrijven. De tralies van de kooi krijgen een rode gloed alsof ze verhit worden.

michail Ik schrijf.

Dus ik ben.

Een hond?

Wat ruikt dit papier lekker.

De zwarte ramen van mijn hart
ademen diepe en sombere rust.

Eer is voor een Rus overvloedige last.

Hij krabt zich achter zijn oor.

Meester?

Hoeveel tijd heb ik nog?

Is tijd geen verzinsel?

Kunt u op een andere manier uitdrukken hoe laat het is?

Door geen cijfers te gebruiken bedoel ik.

Probeer het.

Hoe zegt u?

Dat is mooi.

Herhaalt wat ze gezegd heeft.

Dat is poëzie.

Tijd is veel mooier dan een cijfer op een klok.

Het is de opgewonden veer of het baterijtje

dat de tijd voortdrijft.
Wijsheden van een hond.
Dieren kennen geen tijd.
Zij leven op het ritme van het licht.
Van de honger en de dorst.
Mijn hoofd duizelt
omdat deze nieuwe wereld mij zodanig opwindt.
Mijn neus bepaalt nu mijn gemoed.
U heeft er geen idee van wat ik allemaal ruik.
Mensen kunnen stinken.
Ik ruik elke scheet die hier gelaten wordt.
Het gebeurt.
Geluidloos weliswaar.
De mens heeft daarvoor een ongelooflijke controle over de
kringspier ontwikkeld.
Heeft u al eens stil gestaan bij het geluid van een scheet?
Iedereen moet schijten.
Niemand ontsnapt aan poepen.
Eigenlijk is de mens niet meer dan een hoog ontwikkelde darm.
Erin en eruit.
Cyclus van het leven.
Erin en eruit.
Kakken of niet kakken
dat is de vraag.
Is het edeler uw kak op te houden
dan wel hem vreugdevol te verspreiden?

Zoals het nijlpaard.

Onze darm.

Vingerwijzing van het lot.

Stel dat er bij de mens
op de plaats van de aars
een oog zat.

Stel je voor.

Niets krijgt zoveel slagen als de billen.

Dan heb ik het nog niet over geschopt en getrapt worden.

Kunt u zich voorstellen

hoe dikwijls u een blauw oog had opgelopen?

En nergens wordt zoveel in geknepen als in billen.

In het geniep meestal.

Maar u zou er wel een visuele herinnering aan overhouden.

U zou de knijper bij naam kennen.

En dat is nu in veel gevallen niet het geval.

Ik vraag me af of zo'n wereldbeeld van onderaf
niet veel realistischer zou zijn.

Nu is de aars veroordeeld in het duister te leven.

Verstopt achter lagen textiel.

Hij is de clochard van al onze openingen

Voor een hond is dat anders.

Onze aars is onze identiteitskaart.

En die lezen we met onze neus.

Hij zucht diep.

Vreemd.

Het gewoel van een stad.
Het gekrioel van mensen.
Al die geuren door elkaar.
Het lijkt soms op een dodenschip
dat in open zee werd achtergelaten.

*Tegelijkertijd maakt Margarita zich klaar voor het Bal van Satan.
Ze kleedt zich uit en smeert zich helemaal in met een melkachtige
emulsie.*

margarita Ben ik een kat.

Ben ik een vogel.

Ben ik een zeug.

Ben ik een vleermuis.

Ben ik een slang.

Ben ik bang.

Om te sterven.

Om te vliegen.

Om te leven.

Deze tweede huid
brandt mijn eerst huid weg.

Zo los ik op
en verschijn opnieuw.

Een bidsprinkhaan
of toch een slang?

Een zwarte weduwe
vreet haar man na copulatie.

Ik ga naar het raam.

Open het raam.
Spring.
Ik val niet.
Ik vrij met de lucht.
En zweef.
Vlieg.
Over daken en straten.
Zie de stad als een vogel.
Een uil.
Op jacht.
De wind streelt mijn huid.
De warme zachte regen voelt fris.
Ik wentel me in lucht.
Adem mezelf binnenste buiten.
En lach.

deel 3

het bal van satan

Scène 1.

Azazello trekt het wc-papier van tussen de tralies. Het ontrolt zich tot een lange sliert.

koroviev Wat heeft hij geschreven?

azazello Niets.

woland Dacht ik al.

azazello Op het eerste velletje staan drie letters.

woland Drie?

koroviev Een code zoals S.O.S.?

azazello Nee, KAK staat er.

koroviev Kak?

azazello K. A. K.

Azazello opent de kooi. Behemoth geeft Woland een leiband. Die wordt om de hals van Michail/Bouton gedaan. Hij kruipt op handen en voeten uit de kooi. Michail staat, eerst nog wat wankelend, rechtop. Azazello komt met een heel oud telefoontoestel bij Michail. De telefoonkabel bungelt aan het toestel. Azazello kijkt naar hem en doet dan, heel onnozel, het gerinkel van een telefoon

na. Gelijkzeitig verschijnt in de achtergrond Berlioz met een identiek toestel. Hij heeft de hoorn aan het oor.

woland Telefoon voor u.

michail Voor mij?

woland Ja voor u.

Michail neemt de telefoon op.

michail Hallo?

berlioz Berlioz hier.

michail Het is Berlioz.

berlioz Hallo?

michail Ja Michail hier.

berlioz Ik heb slecht nieuws. *snuit luid zijn neus*

michail Is er nog meer slecht nieuws dan?

berlioz Men heeft besloten uw stukken
te verbieden.

michail Mijn toneelstukken?

berlioz Er was bepaalde druk
uit politiek religieuze sfeer.

michail Met welk recht...

berlioz Ik kom u alleen maar inlichten.
Dat leek me netjes.

Voordat u ziet dat u niet meer
in de programmapolders staat.

michail Heeft u mijn handschrift gelezen?

berlioz Gelezen?

Natuurlijk heb ik dat gelezen

michail Hoeveel bladzijden heeft u gelezen?

berlioz Trekt u mijn beoordelingsvermogen in twijfel?

michail Nee.

Ik werk aan een nieuw project.

berlioz Op een kookboek zit niemand te wachten.

Zeker niet van iemand die nog geen ei kan bakken.

Het is afval.

Foetaal gestampvoet.

Gif voor wie het leest.

Tot genoeg.

Legt de hoorn op de telefoon. Behemoth neemt de telefoon uit Berlioz's handen. Koroviev ontdoet Berlioz van z'n kleren en trekt een varkenskop over diens hoofd.

michail Hallo?

Hallo!

Azazello neemt de hoorn uit Michails handen en gaat weg met de telefoon.

michail Ik kan wel een ei bakken.

Ik kan wel een ei bakken.

Ik kan een ei bakken.

IK KAN EEN EI BAKKEN!

IK ZEG DAT IK EEN EI KAN BAKKEN!!!

Michail krijgt een aanval van hondsrazende dolheid. Woland kan hem maar moeilijk in bedwang houden met de leiband. Michail bijt zich vast in de leiband. De psychiater moet er aan te pas komen

met een zoveelste morfine inspuiting. Daarna wordt Michail terug volgzaam en gedwee.

michail Ik wil schrijven.

Een schrijver wil ik zijn.

Kak of geen kak.

Geef me papier.

woland Rustig.

Lig.

Of wil je terug in je kooi.

michail Niet in de kooi.

Niet in de kooi.

Azazello doet Michail een muilkorf aan.

woland Zit!

Michail gaat aan de voeten van Woland zitten. Woland streelt Bouton.

woland Dat is de enige manier om iets te bereiken

bij mens en dier.

Met terreur bereik je niets.

Hoe hoog het ontwikkelingspeil van het dier ook is.

Dat heb ik altijd al gezegd

en ik zal het altijd blijven herhalen.

Met afschrikking krijg je niets gedaan.

Brutaliteit verlamt het zenuwstelsel.

Bouton kwispelt blij.

Twaalf slagen van the Big Ben in London.

koroviev Het is tijd.

woland Is alles in gereedheid?

koroviev Alles is klaar.

woland Is ze op de afspraak?

koroviev Ze is perfect op tijd.

Scène 2.

Stilte.

behemoth Dames en heren.

azazello Welkom op het Bal van Satan.

behemoth Dames en heren.

azazello Behold the Porn Queen Virgin.

behemoth De Veel Gebruikte Bruid.

Een religieuze hymne. Margareta ziet er uit als de godin

Pornocratie. Ze heeft een naakte man met varkenskop aan de

leiband. Woland en Margarita komen naast elkaar te staan. Naast

Woland zit Michail/Bouton, aan een leiband en met muilkorf.

Naast Margarita zit de naakte Berlioz met varkenskop.

Berlioz en Michail beginnen elkaar onmiddellijk te besnuffelen. Ze

hebben in eerste instantie veel aandacht voor elkaars aars. Net als

bij honden spelen ze het spel van dominantie en onderdanigheid.

Michail onderwerpt zich aan Berlioz. Berlioz verkracht Michail.

Margarita trekt Berlioz weg van Michail.

margarita Waarom moet ik met dit monster rondlopen?

koroviev U kunt hem niets verwijten.

Het is een varken.

Breng het varken naar de keuken!

margarita Om geslacht te worden?

Genade heren.

Dit is Berlioz.

Redacteur en uitgever.

koroviev En lid van de adviescommissie.

woland Neem me niet kwalijk, juffrouw Margarita.

Wie heeft het over slachten?

Hij gaat bij de koks zitten.

Meer niet!

U zult toch toegeven dat ik hem met dit gedrag.

niet in de balzaal kan toelaten...

azazello Ja, stel je voor.

koroviev Het is al over middernacht, Sire.

De gasten arriveren.

woland Juist.

Juffrouw, laat mij u bij voorbaat bedanken.

U hoeft niet nerveus te zijn.

U hoeft nergens bang voor te zijn.

Drink enkel water of bloed.

anders word je ijl en loom

en dan wordt het te zwaar.

Het wordt een lange nacht.

Michail kijkt naar Margarita. Margarita kijkt naar hem.

margarita Mag zijn muilkorf niet af?

azazello Hij bijt.

koroviev Doe de muilkorf af.

Azazello verwijdert de muilkorf. Koroviev geeft Margarita een bloedrode drank. Behemoth brengt een satijnen cape voor

Margarita. Margarita drinkt de drank op. Ze heeft nu bloedrode lippen.

margarita Wat wordt er van mij verwacht?

Wat gebeurt er met Michail?

woland Bouton.

margarita Bouton?

michail *tegen Woland* Lijkt zij niet op Margarita.

woland Zij is Margarita.

michail Ze lijkt op Margarita.

woland Vanavond is zij mijn koningin.

michail Mijn koningin.

woland Koningin van de Nacht.

Gastvrouw op het Bal van Satan.

Waar de Aars van het Mensdom zich jaarlijks opent.

margarita Ik ben bang.

woland Koroviev.

Start de ceremonie.

koroviev Vrees niets Mijn Koningin.

Sta mij toe u een laatste raad te geven.

Dra verschijnen de gasten.

Eén voor één worden ze uit hun cocon gehaald

en aan u getoond.

U zal ze leren kennen door een wolk van stemmen.

Het zijn de meest uiteenlopende figuren.

U mag geen boven de andere waarderen.

Als iemand u niet aanstaat...

mag u daarvan niets laten blijken.

Begrijp wel dat daarvan geen spoor

op uw gezicht te lezen mag zijn.

Hij zou het meteen merken.

U moet van hem houden.

Van hem houden, koningin.

Hij kijkt naar Woland.

De koningin van het Bal

zal daarvoor beloond worden.

Sla vooral niemand over.

En als u geen tijd heeft voor een klein woordje

laat het dan een glimlachje zijn.

Of desnoods een hoofdknikje.

Maar wees niet onachtzaam.

Geef geen uiting aan enig vooroordeel.

Uit liefde voor hem.

Onze Koning.

Satan.

margarita Wat zal mijn beloning zijn?

woland Wat u maar wenst, mijn Koningin.

Wat u maar wenst.

koroviev Laat de gasten binnen.

Scène 3.

Een wals.

Behemoth, Azazello en een aantal figuren die een masker dragen, komen op met roodgloeiende kinderwagens. Ze draaien in een cirkel rond Margarita, Woland en Michail.

Behemoth stopt en haalt twee bleke babypoppen uit een kinderwagen. Hij toont de baby's aan Margarita. Ondertussen gaat het choreografische walsje van kinderwagens door.

margarita Oh hoe schattig.

Een tweeling.

woland Nee.

Zelfs geen landgenoten.

Toch vinden zij elkaar.

Dankzij een ondoorgrondelijk web.

Hij wordt een groot ondernemer.

Menig huisvrouw wast haar kleren in zijn machines.

Hij wil opgegeten worden.

En hij? *over de andere baby*

Hij wil een mens opeten.

Dat leerde hij van Robinson Crusoë.

Op een avond drinken ze samen koffie.

Naakt.

Waarna hij hem dronken voert.

En hem slacht als een varken.

Hij eet hem van kop tot teen op.

Volledig naar zijn wens.

behemoth Menschenfresser!

Margarita kokhalst. Woland kijkt streng naar haar. Ze houdt zich in, stapt naar de baby's en kust hen allebei op het voorhoofd.

Azazello haalt nu een zwarte baby uit een kinderwagen.

woland Hij wordt bokskampioen.

margarita Een sportman.

woland En dictator.

In het hart van Afrika

bouwt hij een paleis

voor zijn veertig vrouwen.

Een paleis op een eiland.

In het midden een kunstmatig aangelegd meer.

Waarin hij krokodillen kweekt .

Die hij voedert met zijn politieke tegenstanders.

azazello Driehonderdduizend.

margarita Driehonderdduizend?

woland Een schatting van zijn slachtoffers.

Margarita geeft ook deze baby een lieve kus op het voorhoofd. Een gemaskerde neemt een bleke baby uit een kinderwagen.

woland Hij tekent graag.

Schilderen is hem een lust.

margarita Een kunstenaar.

woland Maar ook hij wordt dictator.

Hij zet de wereld in brand.

en probeert een heel volk

van de kaart te vegen.

Een volk zo oud als dat van de farao's.

Hij drijft ze samen in dodenfabrieken

zet hen op de lopende band van de dood

en vernietigt hen met gas en vuur.

man Zeventien miljoen.

margarita Miljoen?

Margarita streelt lief het wangetje van de baby. Een gemaskerde neemt een bleke baby uit een kinderwagen.

woland Hij is de zoon van een rijke boer.

's Zomers speelt hij met jonge kalfjes

en zakt tot aan zijn knietjes in de rijstvelden.

Hij maakt een heel volk gek met rode dromen

waaruit bloed lekt.

Wie niet bloeden wil

laat hij creperen.

Hij verkoopt alle rijst.

En zo laat hij zijn volk omkomen

van de honger

om het machtigste wapen te kunnen kopen.

man Zeventig miljoen.

margarita Zeventig?

woland Waarschijnlijk een grove onderschatting.

Zeventig miljoen.

Dat verdient een kusje op de lippen.

Margarita kust de baby op de lippen. Een gemaskerde neemt een rode baby uit een kinderwagen.

woland Hij is schoenmakersknecht.

Maar ook hij wordt dictator.

Bezit een rood gekleurd leger.

Tot de tanden bewapend.

En een uitgekiend netwerk van moordenaars.

Geniale folteraars.

Niemand weet zoveel politieke tegenstanders om te brengen als hij.

Niemand heeft zoveel dodelijke werkkampen als hij.

Zijn specialiteit?

Het creatief genie in de mens langzaam uitdoven.

Of hen brutaal vermoorden.

margarita Hoeveel?

man Twintig miljoen.

woland Onderschat dit genie niet.

Let op hij houdt van kunst.

Mist geen ballet, opera of theatervoorstelling.

Maar geen mens is veilig in zijn nabijheid.

Voor wie in zijn gunst valt.

is het einde nabij.

Of het einde van diens geliefde.

Zo benoemt hij een getalenteerd regisseur

tot hoofd van het belangrijkste theater.

En laat hij enkele dagen later
diens vrouw, een actrice, gruwelijk ombrengen.

Met zeventien messteken.

waarvan twee in de ogen

laat hij haar doodbloeden.

Enkele dagen later wordt de regisseur

opgepakt en op een onbekende plek

koud neergeschoten.

Jaren daarvoor

had hij de eerste man van diezelfde vrouw

een dichter

ook al laten ombrengen.

Ingenieus geënceneerd

zodat het op zelfmoord leek.

Margarita neemt de baby in haar armen en walst met hem. Daarna

legt ze hem lief en voorzichtig in de kinderwagen. Een vrouw met

een ezelskop komt nu met een baby in haar armen bij Margarita.

woland Hij is een moeilijk geval.

Niemand weet of hij echt heeft bestaan.

michail Hij is een gewone jongen.

De zoon van een timmerman.

Een jongen met bijzondere gaven.

Ik schreef een tekst over hem.

Een echte jongen van vlees en bloed.

woland Echt of niet echt

dat is de vraag.

En dat geldt ook voor die twee anderen.

Er komen nog twee vrouwen met een baby in de armen bij Margarita. De ene vrouw heeft een schapenkop, de andere een kamelenkop.

woland Feit is

dat om hun boeken

al meer dan tweeduizend jaren bloed vloeit.

margarita Schrijvers?

woland Niet echt.

Baby's zijn het nog.

Dat ziet u toch zelf.

margarita Moet ik hen kussen?

woland Dat zou heiligschennis zijn.

Laat hen maar bij hun moeder aan de borst.

De ezelskop, de schapenkop en de kamelenkop gaan weg met hun baby's, terwijl ze hen de borst geven.

margarita Bent u bang?

woland Bang?

Voor die baby's?

In elke baby schuilt een duivel.

margarita Niet elke baby wordt een duivel.

woland Maar elke duivel was ooit een baby.

U bent een waardige Koningin van de Nacht.

margarita Ben ik klaar met de Nacht?

woland Ik wil dat u nog even bij me blijft.

Scène 4.

Een Mantra. Mattheus Levi op. Hij loopt onder een geopende zwarte paraplu en draagt een aantal perkamenten rollen onder zijn arm. Hij ziet eruit als een Boeddhistische monnik maar hij is het niet.

mattheus Kan iemand me vertellen waar ik Pontius Pilatus kan vinden?

michail Mattheus Levi - daar bent u!

Pilatus wil u spreken.

mattheus Dat weet ik.

Daarvoor ben ik hier.

Ik zag hem sterven.

margarita Wie zag u sterven?

mattheus Die baby.

Aan het kruis genageld.

Pontius Pilatus liet hem kruisigen.

michail Daarover wil hij hem spreken.

En over wat hij nog gezegd heeft.

Zijn laatste woorden.

Waar is Pilatus?

margarita Bent u schrijver?

mattheus Nee.

Ik ben Mattheus de Leviet.

Was belastinginner.

Werd volgeling.

pilatus Van Jezus van Nazareth.

Sorry dat ik te laat was.

Ik had... nou ja laat maar.

Zal ik hernemen?

‘Volgeling...’

Van Jezus van Nazareth.

Laat me dat perkament zien.

mattheus Wilt u het enige afnemen wat ik bezit?

pilatus Ik zei laat me het perkament zien.

Ik zei niet dat u het moet afgeven.

Mattheus geeft het perkament. Pilatus leest.

pilatus ‘De mensheid zal in doorschijnend glas in de zon kijken
en zien dat lafheid de grootste zonde is...’

Heeft hij dat gezegd?

Zijn dit zijn laatste woorden?

mattheus Nee.

pilatus Je bent een geletterd man.

Ik ben rijk en heb een grote bibliotheek.

Kom voor me werken.

Word mijn bibliothecaris.

mattheus Nee dat wil ik niet.

pilatus Waarom niet?

mattheus Jij wilt mij monddood maken.

Jij zult bang zijn voor mij.

Jij hebt hem vermoord.

pilatus Je bent hardvochtig.

Weet dat hij voor hij stierf niemand iets kwalijk nam.

mattheus Ik was erbij.

Zij laatste tocht

naar de Schedelberg.

Kijk.

Kijk dan!

Hij ontbloot zijn borstkas waarop bloedende krassen te zien zijn.

Ik heb met mijn nagels de huid van mijn borst gescheurd.

pilatus Waarom?

mattheus Omdat ik zijn lijden niet kon aanzien.

Ik had dit kunnen verhinderen.

Hij was bij me.

Daags voor zijn arrestatie.

Daags voor hij naar hier werd gebracht.

Bij u.

Hij moest iets afhandelen in de stad zei hij.

Ik had hem nooit alleen mogen laten gaan.

Ik was bij zijn laatste tocht toen de soldaten hem naar de Schedelberg brachten.

Ik wou hem redden.

Ik red je en ga gelijk met jou, dacht ik.

Ik de gewezen belastinginner zou hem redden.

Ik stal een mes bij een slager.

Ik wou hem doden.

Eén diepe steek in het hart.
Daarna zou ik mezelf van het leven beroven.
Ik wou voor één keer iets goed doen in mijn leven.
Ik kwam te laat op de Schedelberg.
Ik raakte niet door het gedrum in de stad.
Die kleine straatjes liepen vol kijklustigen.
Toen ik op de Schedelberg kwam
hoorde ik de hamerslagen op de ijzeren nagels
en het gehuil van de pijn.
Ik was te laat.
Ik zag hem lijden aan het kruis.
Zijn hoofd hing voorover.
Met gezwollen ogen.
Vliegen en dazen bedekten bijna heel zijn gezicht.
Een zwart wriemelend masker
dat zich te goed deed aan tranen.
Geronnen bloed.
Zweet en pus.
Vette paardenvliegen vlogen af en aan
op een gat in zijn buik.
Waarom liet God hem niet doodgaan?
Waarom was God vertoornd op hem?
Waarom heeft God hem niet op slag gedood?
margarita Waar is dat mes?
mattheus Welk mes?
margarita U zei dat u een mes gestolen had.

pilatus Heeft u dat al teruggebracht?

mattheus Nee.

pilatus U brengt dat mes terug.

Of ik laat u arresteren wegens diefstal.

Scène 5.

koroviev De laatste gast is er.

woland Laat hem binnen.

Behemoth op met een gloeiende kinderwagen. Aan de kinderwagen hangt een leiband. Aan de leiband loopt een man in een duur maatpak.

Hij draagt een aktentas en een witte blinddoek. Behemoth haalt een baby uit de kinderwagen. De baby draagt eenzelfde maatpakje als de man.

margarita Nog een baby die dictator wordt.

woland Nee.

Geen dictator.

Hij is een geboren cijferaar.

Cijferen dat is zijn leven.

Tot ver na de komma.

margarita Geef ik hem een kus?

woland Nee.

U krijgt de kans hem te spreken.

michail Nee.

Niet doen.

woland Koest Bouton!

Behemoth duwt hardhandig de bankier naar voor.

bankier Ik maak me grote zorgen.

margarita Waarover?

bankier De negatieve publieke opinie jegens bankiers.

Ik ben bang voor een soort van volkswuede.

Een bloedige revolutie.

Zoals in Frankrijk een paar eeuwen geleden.

margarita Bang dat men jullie zal onthoofden

omwille van jullie hebzucht?

bankier Wie spreekt er over hebzucht?

Wij passen gewoon de regels toe.

Regels door onze regeringen opgesteld.

Ik ben een eerlijk bankier.

Zonder miljoenenbonussen

raakt een goede bank zijn topbankiers kwijt.

Het is een wedloop.

margarita Met steeds hogere bonussen?

bankier Volledig volgens de wet.

margarita Jullie hebben die wetten mee opgesteld, toch?

michail Vraag hem wat bankieren betekent.

Vraag het.

margarita Waarom?

michail Omdat niemand weet wat het betekent.

Er bestaat geen definitie van 'bankieren'.

Kijk maar in het woordenboek

'bankieren'

'bankzaken afhandelen' staat er.

Als je dan zoekt naar 'bankzaken' dan vind je niets terug.

Dat staat niet eens in het woordenboek!

bankier Ik ben nochtans bankier.

Ik bankier en heb gebankierd.

Met 'd'!

michail Het bestaat niet!

margarita Koest Bouton.

Vindt u niet dat de kloof tussen arm en rijk steeds groter wordt?

bankier Het is niet onze schuld dat mensen hun werk verliezen.

Of hun huis worden uitgezet.

Bankiers worden op geen enkel moment

door een crisis uit evenwicht gebracht

omdat we door blijven werken.

Omdat we blijven geloven in groei.

margarita *komt verleidelijk dicht bij de bankier staan* Hoeveel verdien jij eigenlijk?

bankier Nou... ja, ik ben investment-banker bij een héél grote bank.

margarita Een héél grote bank...

bankier Ik schep zo'n driehonderdduizend euro per week.

margarita Per week?

bankier Vorig jaar verdiende ik een bonus van... hou je vast.

Margarita leunt sexy op z'n schouders en piete- peutert langzaam zijn blinddoek naar omlaag.

margarita Hoe groot was je bonusje?

bankier Vorig jaar: vijftwintig miljoen dollar

margarita Vijftwintig miljoen... Wat doe je daarmee?

bankier Een Golden Ferrari kopen.

margarita Een gouden Ferrari?

bankier Wil je eens een ritje maken in een gouden Ferrari?

margarita Wie wil er nou geen ritje in een Golden Ferrari?

bankier Maken we er meteen een champagnefeestje van.

Spuit ik je helemaal onder.

margarita Wil jij mij onder spuiten?

Stoute bankier.

bankier Nu begrijp je waarom we zoveel geld nodig hebben.

We willen onze levensstijl behouden.

Daar hebben we recht op.

margarita Heeft u die Griek gezien die zichzelf in brand stak voor een bankfiliaal?

Die kreeg de kans niet zijn levensstijl te behouden...

bankier Ah Grieken kunnen niet met geld omgaan.

Ik nodig u uit op mijn jacht in St. Tropez.

margarita Dat is geweldig!

Met champagne?

bankier Beloofd.

Margarita geeft de bankier een romantische lange kus. Michail begint wild om zich heen te blaffen. Koroviev heeft de grootste moeite om Bouton in bedwang te houden. Ze duwen hem in de kooi. Behemoth gaat gehurkt voor de kooi zitten. Ze spreidt haar dijen en laat Bouton naar 'L'origine du monde' kijken. Bouton wordt rustig. Terwijl Azazello de bankier uit de omhelzing van Margarita redt.

Stilte.

Woland is verdwenen.

margarita Ben ik klaar?

Was de heer tevreden?

koroviev Mijn heer was uitermate tevreden.

Mijn heer vroeg wat u wenst?

Als beloning.

margarita Ik wil hem terug.

Mijn schrijver.

Mijn meester.

Michail.

Ik wil dat je Bouton vermoord.

koroviev Goed.

De psychiater en de verpleegster geven Michail door de tralies van de kooi een inspuiting morfine. Azazello opent de kooi en trekt Michail/Bouton half uit de kooi. De verpleegster brengt een schaalje met operatiemateriaal; scalpel, schaarje, steriele doekjes... De verpleegster helpt Koroviev in chirurgenhandschoenen. Koroviev opent de schedel van Michail/Bouton en haalt de hypofyse van Bouton uit de hersenen en eet die op. Daarna sluit Koroviev de schedel.

koroviev Geef hem voldoende rust.

deel 4

een troebel wit licht gloort...

of hoe dit stuk driemaal eindigt...

Scène 1.

*Nachtelijke woudgeluiden. Margarita zit op de kooi. Ze wacht.
Lang. Michail ligt te slapen. Zijn lichaam ligt half uit de kooi. Op
zijn voorhoofd zit bloed.*

margarita Ik wacht.

Mijn arme jongen.

Wat heb jij geleden.

Kijk.

Die rimpeltjes om je ogen.

Die gaan er nooit meer uit.

Mijn enige.

Mijn schat.

Denk nergens meer aan.

Ik beloof je.

Ik garandeer je.

Dat alles verblindend mooi wordt.

Ik kwam thuis bij jou.

Een blad dat van een boom viel.
Dwarrelend.
Zoekend.
Vallend
vond ik mijn plek in het boek dat jij schreef.
Tussen de bladzijden.
Alsof het armen waren die me vasthielden.
Met mijn zuchten verdween alle stof.
Het vloog op in de zon.
Kleine fonkelende sterretjes.
Vergeef wat je niet kunt vergeten.
Wat we samen hebben gezien.
Wat we samen hebben bedacht
in het ijle ademen van onze woorden.
Leg je hoofd aan mijn hart
en droom.
Ik leg mijn hart in jouw hand
en smelt.
Een roos van vlees
wacht op onze woorden van liefde.
Ik zal wachten.
*Ze staat op. Knielt bij Michail. Ze wrijft het bloed van zijn
voorhoofd.*
Ik zal wachten.
Ze gaat weg.
Langzaam komt er beweging in Michail.

michail Het is een maan beschenen nacht.
Verzwakt en vernacht
wil ik braken maar kan het niet.
Ik wil mijn handen opheffen maar kan het niet.
Alles ziet er uit als...
maar is het niet.
In dit huis vol gekken.
Waar ben ik?
Hoe droevig is de aarde 's nachts?
Hoe geheimzinnig de nevels in ons hoofd?
Margarita?
Ben je daar?
stem van margarita Arme jongen.
michail Wat is ze mooi.
Weggaan.
Voorgoed weggaan
verzacht het gemis.
Helpt het vergeten.
Ik vertrek
op vliegende paarden
waarmee ik in galop over de daken scheer.
Ik moet gaan.
Hier kan ik niet langer blijven.
Mijn handschrift brandt.
Mijn leven is as geworden.

Michail bereid zijn zelfmoord voor. Hij kleedt zich uit en gaat op zijn rug liggen. Hij maakt van zijn afscheidsbrief een prop en stopt die in zijn mond.

Michail spuwt de prop papier uit, hoest...

michail Poes.

Kom poesje kom.

De stem van de rode demon.

Hij betast zijn lichaam om zich van zijn bestaan te verzekeren.

Leven is het mooiste geschenk.

Behemoth komt bij Michail. Ze geeft hem een klein potloodje. Een stompje. En een klein schriftje. Niet groter dan een kasticket.

Daarna begint zij de werkkamer van Michail te herstellen, net zoals die eruit zag bij haar eerste verschijning.

michail Poes.

Je bent terug.

Waar is mijn...

Heb je mijn handschrift gelezen?

behemoth Nee.

Behemoth wil weggaan.

michail Poes.

behemoth Ja.

michail Wil je bij me blijven?

behemoth Om wat te doen?

michail Gewoon.

Hier te zijn.

Je mag slapen.

behemoth Goed.

Behemoth gaat onder de werktafel liggen.

Michail gaat aan zijn werktafel zitten.

michail Ik ben niemand iets schuldig.

Alleen zijn en schrijven.

Vaak bekruipt mij een giftige gedachte.

Is de cirkel rond?

Onderaan de berg

valt de duisternis eerst.

Ik wil een eenvoudig leven leiden.

Kamerjas.

Pantoffels.

Slapen en eten.

Af en toe een borrel.

Geen morfine meer.

Misschien neem ik een hond.

Een poedel.

Michail valt met zijn hoofd rustend op zijn armen in slaap aan zijn werktafel

hier eindigen
is stoppen in eenzaamheid

Scène 2.

Behemoth ontwaakt. Woland, Azazello en Koroviev komen in Michails werkkamer. Koroviev leest in het schriftje waar Michail wat in heeft neergekrabbeld.

woland Is ze op de afspraak?

behemoth Ze is te laat.

Maar ze komt.

woland Wie eenmaal de macht van de nacht heeft geproefd komt er nooit meer van los.

Al wat mensen achternazitten
doen ze uit een verlangen te lijden.

Gepijnigd door hun verlangen
wordt zelfs hun loutering een marteling.

En toch is het goed dat allemaal naast u neer te leggen.

O mens.

Geef acht.

Omarm het leven, de liefde en de nacht.

Alle lust wil eeuwigheid.

Diepe.

Diepe eeuwigheid.

Margarita met een koffertje.

margarita Wat doen jullie hier nog?

Ik wil bij hem zijn.

woland Hij is van jou.

Tot volgend jaar misschien?

Op het Bal van Satan?

margarita Zoek een andere Margarita

om uw poppenkast te kussen.

Woland en zijn kornuiten verdwijnen.

Margarita gaat naar Michail. Ze streelt zijn haar. Hij ontwaakt.

michail Margarita.

Laten we weggaan.

margarita Waar naartoe?

michail Weet ik niet.

margarita Waarom weggaan?

michail Om te vermijden wat niet te vermijden valt.

Margarita opent haar valiesje. Het is een platenspelertje. Ze legt een plaatje op.

margarita Zolang we blijven dansen

en jij schrijft

is alles goed.

Ik wil de baby van je.

Ze legt zijn handen op haar buik.

De baby.

Een duivel van een baby.

Michail kust haar buik.

Dans met mij.

Ze dansen. Zonder dat ze het merken komt Behemoth tevoorschijn.

Zij haalt het handschrift uit de nachtemmer, legt het op de werktafel en verlaat het pand. Margarita en Michail slowen.

Romantiek. Langzaam dooft het licht. Net voor het helemaal donker wordt, ontvlamt het handschrift spontaan.

hier eindigen

dan stoppen met een vleugje romantiek

Of...

...eindigen na dit Russische gedicht. Dan eindig je met een ode aan alle kunstenaars die onder machtspelletjes bezweken zijn... We horen het laatste gedicht van Sergej Jeseenin, die in 1925 werd vermoord door Stalins veiligheidsdiensten in het Russisch.

sergei yesenin

До свиданья, друг мой, до свиданья.

Милый мой, ты у меня в груди.

Предназначенное расставанье

Обещает встречу впереди.

До свиданья, друг мой, без руки, без слова,

Не грусти и не печаль бровей, -

В этой жизни умирать не ново,

Но и жить, конечно, не новей.

Vaarwel m'n vriendin

Liefde van m'n hart

Bij elkaar, van elkaar en uit elkaar

Zoals voorspelt, op en neer

Vaarwel; geen handdruk blijft

Geen verdriet - geen frons

Sterven is niet nieuw

Leven niet meer dan dat

bronvermelding

Naast de roman *De meester en Margarita* werd gebruik gemaakt van de volgende werken:

M.A. Boelgakov - *Aantekeningen van een jonge arts*

M.A. Boelgakov - *Morfine*

M.A. Boelgakov - *De witte garde*

M.A. Boelgakov - *Hondehart*

M.A. Boelgakov - *Het leven van Molière*

M.A. Boelgakov - *Ecrits autobiographiques*

Andere werken die tot inspiratie dienden waren:

Peter Sloterdijk - *Kritiek van de cynische rede*

Friedrich Nietzsche - *Alzo sprak Zarathoestra* Peter Pomerantsev -
Niets is waar en alles is mogelijk

Joris Luyendijk - *Dit kan niet waar zijn*

Maurizio Lazzarato - *The making of the indebted man*

Deze toneelbewerking *De meester en Margarita of Onderaan de berg valt de duisternis eerst...* ging bij de Stormvogels in première op 17 november 2015 in het Compagnietheater Amsterdam

Spel:

Eva Heijnen, Tom Jaspers, Anna Keuning, Laurien Riha, Anna Nijenhuis, Ali Zijlstra, Niels Quist

Regie: Julie Van Den Berghe

Dramaturgie: Alain Pringels

Scenografie: Marjolijn Brouwer

www.stormvogels.nl

opvoeringsrechten moeten worden geregeld via SABAM

www.sabam.be

Michail Afanasjevitsj Boelgakov (Kiev, 1891-1940) was een Russisch schrijver. Werkte enige tijd als dokter nabij Smolensk. Begon in 1919 te schrijven. Eerst voor tijdschriften en kranten. Zo werd het eerste deel van zijn roman *De Witte Garde* (1924) in afleveringen in een tijdschrift gepubliceerd. Hierin beschrijft hij de bloedige burgeroorlog in Oekraïne. In opdracht van Stanislavski's Moskouse Kunsttheater bewerkte hij deze roman tot een toneelstuk : *De dagen der Toerbins* (1926), Stalins favoriete stuk. Op het einde van de jaren twintig werd de censuur van de Sovjet Unie steeds strenger. Zijn teksten kwamen onder vuur te liggen en werden verboden. In een brief van 28 maart 1930 smeekte hij de regering hem naar het buitenland te zenden. Hierop belde Stalin hem persoonlijk op, waarna hij als vertaler, tekstschrijver en regie-assistent werk kreeg aangeboden bij het Moskouse Kunsttheater. Hij legde zich toe op ideologisch minder gevaarlijk werk: vooral biografieën of toneelbewerkingen van klassiekers. Maar ook veel van deze werken werden gecensureerd. Boelgakov was een gekooide kanarie in handen van Stalin. Ondertussen verdwenen steeds meer van zijn vrienden en collega's. Van 1928 tot 1940 werkte Boelgakov, in het geheim, aan *De meester en Margarita* dat pas in 1968, in volledige versie, in het Westen werd uitgegeven. Het boek is een parodie op Stalin en het leven in de Sovjet-Unie. Boelgakovs weduwe had 20 jaar lang (1946-1966) pogingen ondernomen om het boek door de censuur te krijgen. In Rusland verscheen een gecensureerde versie in 1966.

Werk o.a.

Aantekeningen van een jonge arts - 1917

De witte garde - 1924

De noodlottige eieren - 1925

Hondenhart - 1925/1968

Ecrits autobiographiques - 1926/2000

Morfine - 1927

De meester en Margarita - 1928-40/1966

Het leven van Molière - 1933/1962

Zwarte sneeuw - 1937

Alain Pringels (1962, Lokeren, België) dramaturg, regisseur, vertaler en auteur, combineerde een aantal jaren zijn werk als theatermaker met een praktijk als psycholoog. Naast zijn eigen theatergroepen (De Schizo's, Zwarte Meeuw en Unweeded Garden) werkte hij als dramaturg en regisseur bij NTG en Publiekstheater (1996-2003), waarvoor hij enkele stukken van Shakespeare en Tsjechov vertaalde en zelf nieuw werk schreef. Sinds 2004 is hij dramaturg bij Toneelgroep De Appel (Den Haag). Ook voor De Appel vertaalde hij. Als auteur schreef hij mee aan de theatermarathons *Odysseus* en *Tuin van Holland*. Hij is medewerker van het virtuele tijdschrift *Alphaville*.

Toneelwerk

De meester en Margarita - toneelbewerking naar leven en werk van Boelgakov - 2015

Tuin van Holland - i.s.m. Aus Greidanus en Jules Terlingen - 2010

Odysseus - i.s.m. Aus Greidanus en Jules Terlingen - 2007

K. als een hond - naar leven en werk van Kafka - 2000

Titanic - 1999